

Володимир Ярошенко

“МЕНАЖЕРІЯ” (“ШПАНА”)

Огляд-ексцентріяда в 3-х діях, 9 показах.

Композиція огляду Я. Бортника.

П'єса В. Ярошенка.

Вставні покази по сценарію режисури Е. Каплі-Яворовського.

Дієві особи:

Стрижак – Зам.зав. Кустпрому – *аферист*
Бухгальтер Кустпрому – *закоханий Панталоне*
Довгаль – *босяк*
Ольга Устимовна – *Машиністка Кустпрому, дочка полковника*
Шершепка – *її чоловік, шантажист*
Раїса Антоновна – *регістраторша, поетеса Кустпрому*
Щотов – *рахівник Кустпрому*
Уповноважений Ества – *селянин*

Хазяїн пивної, Секретар Нарсуда, Робітник, Детективи,
Службовці Кустпрому, Офіціант, Музики пивної, Безпритульні

Балагури – *слуги просценіуму на ролях*

Учасники диспуту:

Бринза-Капустянська – *міщанка*, Пузо, Кирпичиков – *анархіст-індивідуаліст*, Єпископ Шароварник, Вася Молокососенко – *школяр*, Мрійно-Війний – *поет*, Вибий Зуб – *босяк*

Учасники революційно-фокстротної вистави:

Борис Шпанський – *режисер*, Грім – *вожак полум'ярів*, Аристократ, Аристократка, аристократи і полум'ярі

Дієві особи журфікса:

Професор, Професорша, Актриса, Академик, Український патріот, Російський поет, Бувший військовий, Українізований службовець, Завпарфмаг Теже, дами і кавалери

ДІЯ І Показ 1-й

“Менажерія” – “Звіринець”

Антре балагурів:

14 чоловіків-балагурів (слуги просценіуму на роликах) виїжджають бравурно на скетинг-рингу, демонструють декілька фігур скетингової їзди і жвавим радісним виконанням дають бадьюру установку на спектакль.

Балагури: Приїхали.

- Прямо із Америки.
- З Нью-Йорку.
- Експресом Кох...
- Акул не привезли...
- Зате привезли...
- „Ш п а н у”

Балагур 1-й: Америка... Америка... Ап... Алле. Наша Америка, не фокстротна, фізкультурна. Е. А вам громадяно це не подобається? Я знаю. Ви прагнете нагхнення, красоти, насолоди, чарів кохання, солодкої нестями рожевих мрій про... Одним словом “дворец наслаждений”. Правда? Алле. Гоп. Араз. Форверіс. На ваші настирливі вимоги ми розвернемо перед вами генеральний огляд мюзік-холл ревіу “шпани”. Не п’єси. П’єсу геть! Мюзік-холл, антре, атракціон, антракт, опята і ад’є.

Першим атракціоном піде – менажерія, або звіринець. Звірів наших призначено для експорту за кордон, значить, вони закордонні.

Наловлено їх у диких джунглях Укразіі. Усі ці звірі породи „шпана”: парнокопитні, хижі, безробітні, безпризорні, хребетні і безхребетні. У кожного звіра є свій окреий «доприк». Коли серед шановної публіки є їхні родичі або знайомі, дозволяється вийти на сцену і нагодувати звірів за окрему платню. Приготуйтеся, громадяни. Наш єдиний в республіці звіринець одчиняється. Увага, даю! Маєстро. Готуйсь! Алле!

(Весь цей монолог 1-й балагур виголошує, переплітаючи його фігурною їздою на скетинг-рингу)

Антре звірів:

Балагури виводять на сцену парадом увесь ансамбль акторів “Шпани” і демонструють їх як звірів.

Балагур 2-й: Звір перший – дикий кабан. Має такі здатності: краде, ріже, шкодить, псує повітря, а найбільше – то державні гроші. Бандит. Має стаж з 1912 року. Член Бупру*. Чухається не тільки біля пенька, а й по наших державних установах. Особливо господарчих. А ну, кабанчику, покажи, як такі, як ти, народну копіюку ковтають. Атракціон 1-й. *(Кабан засобами пантоміми показує куди дівають і на що йдуть державні гроші.)*

Балагур 3-й: Звір другий. Породи хапай-хопай – ведмідь водиться в лісах, сіндікатах і трестах *(звір реве)*. За характером мецо-сопрано. Ану, Мішка, покажи, що ти робиш удень. *(Ведмідь п’є сорокаградусну.)* А тепер покажи що ти робиш уночі. *(Ведмідь знімає пальто.)*

Балагур 4-й: Звір третій – барсук. Назвисько цього звіря вийшло од двох теж теплих слів – барбос і іс... *(Барсук реве.)* Про нього кажуть: у тихій воді чорти сидять. Пол женський страшно любить. А ну, барсучок, покажи, як міліціонер Фінвідділ стереже. *(Барсук потягається і нагло засинає.)*

Балагур 5-й: Звір четвертий. Власне це не сфір, а сфіриха шенського рода. *(Виводить на авансцену малпу і показує.)* Одно слово Сонька-Золотая ручка. По-німецьки він називала Ахне, по-російському обез’яна, а наша по-українськи Оліка Устімовна. Ві мене пробачте, що я плохо балакала по українська, я сама тальянка із Одеси і малоросійська мова твердо не знаю. Обез’янка покажись. Здравствуй. А ну, Оліко Устімовно, покажи, як малпи на Хрещатику ходять. *(Малпа показує. Коли вона проходить біля барсука, барсук раптом прокидається і кидается з обіймами до малпи. Малпа з криком тіка, барсука відганяють на його місце.)*

* БУПР – абрєвіатура, Будинок примусових робіт, де відбували покарання злочинці. Трохи вище за текстом, у реченні «У кожного звіра є свій окремий “доприк”» останнє слово – це похідна від російської абрєвіатури ДОПР (Дом принудительных работ) – прим. у поряд.

Балагур 1-й: Крім показаних у дирекції, мається ще багато інших звірів тих, що хуліганять, що вилежуються на запічках міщанства, блукають по господарчих установах, звідкіль перекочують в Допр. Всіх їх ми зараз продемонструємо ін гремію. *(Балагури викатують потрібну обстановку Кустпрому. 1-й балагур дресує звірів-акторів.)*

Балагур 1-й: Як бачите, всі наші звірі дресировані по останньому слову техніки. З дозволу шановної публіки вони заграють „Шпану”. Дикий кабан покаже Стрижака – замзава одної з наших установ, ведмідь – Довгалья – людину з темним минулим, барсук – Бухгальтера, Олька – відому всім машиністку, решта звірів службовців Кустпрому і других. Спектакль починається. Алле. *(Ляск бичом, звірі нагло вскакують, стрясаяться і починають дію, як люди.)*

Показ 2-й „Ранок у Кустпромі”

Стрижак займається гімнастикою. Дуже зайнятий.

Довгаль: Здоров, Стрижений.

Стрижак: *(обурений)* Ви в якій справі громадянине?!

Довгаль: Брось, Стрижений.

Стрижак: Громадянине, ви в установу прийшли чи на товчок? Що значить, брось?

Довгаль: Ніби не пізнаєш. Занепився, а забув, як ми з тобою... *(Наспіву на мотив „ку-ку”).*

Руки ввєрх,
Пальто дайош,
Ку-ку.

Стрижак: Довгаль, ладно, ладно пам'ятаю. Але знаєш, тут установа, а я, розумієш, замазав. Незручно.

Довгаль: Бачили ми установи почище твоєї не в тім справа, вирішив я, Павлухо, на нові рельси пускаться, хочу так, як ти, чесним, хе-хе, чесним, кажу трудом монету загонять, воно, мабуть, вигідніше. Влаштуй мене на службу біля себе.

Стрижак: Обікрадеш же, гаде.

Довгаль: А ні раз. Понімаєш Павлухо, раз чоловік на нових рельсах...

Стрижак: О, то-то й погано, що на нових. Якби на старих,

то знав би, як тебе берегтися, а на нових...

Довгаль: Не бузи Стрижений, Довгаль дає гарантію.

Стрижак: Ну, нехай, побачимо. Поки вільних посад нема. Але кур'ером, власне кажучи, агентом для доручень, я тебе можу влаштувати.

Довгаль: Кур'ером?

Стрижак: Кур'ером.

Довгаль: Агентом?

Стрижак: Агентом.

Довгаль: З мене, брате, всяку всячину зліпить можна. Стаж мій, хе-хе, знаєш.

Стрижак: Ну, годі, Довгаль. Підем діла приймать. *(Виходять, підспівуючи ку-ку. Під час їх виходу Ольга, друкуючи на машинці, посилає в Бухгальтера постріл за пострілом. Бухгальтер, що весь час спав, схопився і, залицяючись, підходить до Ольки.)*

Бухгальтер: Ольго Устимівно. *(Ольга кокетуючи відвертається.)*

Ольго Устимівно. *(Ольга відвертається в другий бік.)*

Ольго Устимівно. *(Ольга застукала на машинці, подає постріл в Бухгальтера.)*

В саме серце. Ольго Устимівно, вибачайте, тут ось треба передрукувати відомості на утримання.

Ольга: *(кокетуючи)* А я не хочу.

Ексцентродует.

Бухгальтер: *(співаючи)* А чого б ви хотіли?

Ольга: *(відспівуючи)* А як ви думаєте?

Бухгальтер: Я дещо думаю, але боюсь сказати!

Ольга: Цікаво знати, цікаво знати, ану скажіть!

Бухгальтер: Я би сказав, але не певен, що ви...

Ольга: А що ж я?..

Бухгальтер: Що ви хочете ?

Ольга: О, я хочу!

Бухгальтер: Ну то скажіть. *(Стає в позу оперного співака.)*

Скажіть, нарешті, чого б ви хотіли?

Ольга: *(умліваючи)* О, я хочу *(нагло)* шоколаду. *(Дует обривається.)*

Бухгальтер: *(розчаровано):* Шоколаду? *(Радісно)* Уявіть собі, єсть. *(Виймає з портфеля заготовлений про всяк випадок шоколад. Дає.)* Ну, а тепер? Чого б ви хотіли?

Ольга: Я хотіла б знати, як ви почуваєте себе на репетиціях

живої газети, кажуть, що з вас неабиякий прем'єр-актор?

Бухгальтер: Ну, скажу я вам, і Стрижак неабияка прем'єр-скотина. Примушує грати мене, солідного, поважного чоловіка, в його дурацькій живій газеті.

Олька: А мені Стрижак, знаєте, подобається. Це чоловік з ініціативою, з розмахом.

Бухгальтер: Зірньою моя, його ініціативи, його розмаху хватас тільки на те, щоб зажулити сотню-другу казньонних грошей та...

Олька: Я знаю.

Бухгальтер *(як покинутий коханець, співає):* Ох-ох-ох. Не надо встреч.

Олька: Що ви його...

Бухгальтер *(співає далі):* Не надо продолжать.

Олька: Недолюблюєте....

Бухгальтер: Не надо слов.... Клянусь тебе не стоит.

Олька: З яких то інших причин!

Бухгальтер: Тому виною ви!

Олька: *(вступаючи в дует)* Чому – це я!

Бухгальтер: Хіба не знаєте?

Олька: Та так, ніби трішечки догадуюсь. *(Співає, обнявши Бухгальтера, і грає на ньому, наче на контрабасі.)* Але ви чудний, чудний страшенно, невже не помічаєте, як вами цікавлюсь?

Бухгальтер: Та не може бути. *(Співають. Неможливо розібрати.)*

(Службовці, що весь час підглядали за ними, не вдержались від сміху.)

Олька: Ну, годі. А то вже всі звертають на нас увагу. Краще після служби проведете мене додому. А тоді й побалакаємо.

Бухгальтер: Ах, як чудово. Як це мило з вашого боку. Значить, я вас сьогодні провожаю. *(Відходить на своє місце, на середині дороги співає Ольці.)* “І будеш ти царицею мира”.

(У службовців вибух сміху.)

Бухгальтер до них: “Шпана”.

(На це все появляється нагло Стрижак і Довгаль.)

Стрижак: Що за безпорядки?

Олька: *(До Стрижака.)* Товариш Стрижак, я не доберу, що тут стоїть після організаційні: видатки чи витрати?

Стрижак: Ану, покажіть.

Довгаль: Ану, покажіть. *(Нагло пізнає Ольку, колишню знайому.)*

А-а-... Ольга Устимівна! Скільки лет-скільки зим. Що ви тут поробляєте?

Олька: А ви що за один, щоб допит чинить?

Довгаль: І що ви за люди. Як бачу, у вас мода пішла, щоб старих приятелів не пізнавати. Запаніли!

Олька: Що за нахабство?

Стрижак: Ти, Довгаль обережніше, Ольга Устимівна – вона в нас не аби хто, машиністка Кустпрому.

Довгаль: Тоді мені можна було проситись на посаду завканци.

Стрижак: Ти не думай, вона в нас образована.

Довгаль: Положим, вона вже давно “образована” – це ми знаєм. А от скажи нам, Олько, бракована ти чи ні.

Олька: Босяк.

Стрижак: Ха-ха. Що значить, бракована?

Довгаль: Це значить, чи в законному браці состоїть?

Олька: Дурак лицьований.

Стрижак: Ну, ша. До діла. *(До Ольки.)* Ви хочте знать, що тут видатки чи витрати?

Довгаль: Пиши розтрата! Як стій правду напишеш!

(Музика під яку входить регістраторша-поетеса. В руках у неї стінгазета Кустпрому. Поетеса на ходу прибирає пози грецької класики. Стрижак і Довгаль перекривляють її.)

Поетеса (замріяно): Ну, товариство, газета готова!

Всі: Ану, цікаво, цікаво.

Рахівник: Чудово.

Поетеса: Мені вдалось добитись у заголовку внутрішньої художньої закінченості і ув’язки.

Стрижак: Сй-сй здорово. А тут є повідомлення про річницю Кустпрому?

Поетеса: Аякже. Ось. 19-го відбудеться урочиста вечірка з приводу річниці Кустпрому. Буде влаштовано живу газету – керовник тов. Стрижак. Піде політичний огляд “Міжнародна Шпана”, автор Стрижак, участь беруть всі по алфавіту.

Стрижак: Ну, далі нецікаво. Це добре. Газета дійсно покращала, пожвавішала!

Рахівник: Чу-чудова газета.

Поетеса: Ех, товарищ замзав, це моя стихія. Я випадково опинилась на посаді регістраторші. Ця паперова атмосфера душить мене. Я рвусь до мистецтва, я прагну його.

Олька (ревнуючи): Нічого особливого я тут не бачу. Не знаю,

чим товарищ Стрижак тут захоплюється. Просто наляпано.
(Кида газету на землю.)

Поетеса: Ну, знаєте, коли вже машиністка виступила в амплу художнього критика, то...

Олька: Та дивіться самі, для чого ви поперек через усе намазали “обличчям до села”. Хіба це красиво в поперек. Жаба.

Поетеса: Мавпа. *(Заміряється на неї звернутою газетою, але попадає не в Ольку, а в Стрижака.)*

Стрижак: Ну, знаєте, ніколи не чекав я від вас такої закінченості і ув’язки.

(Біля виходу з’являється селянин.)

Службовець *(підбігає до Стрижака, на весь голос кричить):*
Селянин прийшов.

Стрижак: Та не може бути.

Всі: Селянин... Дядько... Мужичок... Обличчям до села...

Музика туш.

(Службовці вистроюються в два ряди. Стрижак урочисто підходить до здивованого селянина і підводить його до столу.)

Стрижак: Сідайте, будь ласка.

Дядько: Та дякую. Сидіть нема коли, я по ділу.

Стрижак: Ну, де ви бачили, щоб селянин у мене в установі стояв.
(Втирає стільця, на якому сидів Довгаль. Довгаль покотився.)
Стільця. *(Всі службовці зриваються з місць, вистроюють свої стільці в ряд біля селянина і просять його сісти.)*

Дядько: Ото, хай бог милує. На одного чоловіка та стільки стільців.

Стрижак: Може, чайку хочете? Кур’єр збігає в буфет “принесіть чаю для села.”

Дядько: Спасибі. Та що ви заходились так?

Стрижак: Перш за все змичка. Ми твердо пам’ятаємо завіт – змичка города з селом. Змичка села з городом. Роздягніться, будь ласка. *(До Довгалья.)* Довгаль роздягни.

Довгаль: Рррраздевайтесь!

Селянин: Та, що ви. Хай бог милує. Мені ніколи, там підвода жде!

Стрижак: Та що там підвода. Підожде. Поговоримо, про село нам розкажете, покуримо. Хочете цигарку?

Довгаль *(що весь час підтакував Стрижакові):* А може махорки?

Селянин: Та ніж бо, я по ділу. Я представник червонянської кооперації *(службовець приносить чай)*. Та не до чаю мені тепер. Мене уповноважили запитати вас, чому це той ремінь, що ми брали у вас минулого тижня, увесь гнилий і рветься, і

що це за установа така, що такий крам продає!

Стрижак: Ну, знаєте, гнилого ременя у нас нема.

Дядько: А от нам якраз гнилий упхнули. Так обміняйте, будь ласка.

Стрижак: У нас весь ремінь такий. Ви може думаєте що ремінь це залізо?

Дядько: А ви, може, думаєте, що ремінь – це повстанка?

Стрижак: Не розумію. Повстанка. *(До Довгалья.)* Що таке повстанка?

Довгаль: Повстанка – дрянй!

Селянин: Не розумієте, а обманювати розумієте. Та не на таких напали. *(Стукає пужалном по столі.)* Я привіз вам весь гнилий ремінь назад, а ви дайте вашу резолюцію, щоб зараз, значить, ремінь обміняли.

Стрижак: Ви, дядьку забули, куди ви прийшли? Тут вам не базар, а установа. З вами поводяться по-чесному, по-людськи, а ви обман якийсь вигадусте. Та за такі речі я вас в міліцію, в трибунал, під суд. *(До Довгалья.)* Довгаль, лякай його, лякай. *(Службовці, Довгаль і Стрижак зчинили галас. Вийжджає балагур і бичем присмиряє звірячі інстинкти. Коли всі утихомирились, балагур, ще раз пригрозивши, повільно відійжджа назад. Стрижак до машиністки.)* Чорт його знає, ти носишся з ним, не знаєш, де його посадить, чаю йому, цигарок, а він тобі хуліганить. Мужлан необразований. *(Підходить до столу до Бухгальтера.)* Товариш Бухгальтер! *(Бухгальтер не відзивається.)* Товариш Бухгальтер! *(Бухгальтер спить. Стрижак по телефону визиває кур'єра. До кур'єра.)* Покличте мені зараз Бухгальтера.

Кур'єр *(прибігши до Бухгальтера на весь голос):* Замзав кличе! *(Бухгальтер поспішно зривається і як стій кинувся до Стрижака. Ставши в позу собачки, що служить, три рази покашлиє. Стрижак не звертає уваги.)*

Стрижак *(зволив ласкаво помітити Бухгальтера):* Товариш Бухгальтер, з'ясуйте, будь ласка, це діло і допоможіть мені. *(Бухгальтер підходить до свого столу, кличе дядька і позіхає.)*

Бухгальтер: Вам треба звернутися до рахівника. *(Поважно.)* Товариш рахівник! *(Рахівник не відзивається.)* Товариш рахівник! *(Рахівник мовчить.)* Товариш рахівник! *(Рахівник з'являється.)* З'ясуйте, будь ласка, це діло і доложіть мені.

Рахівник: В цю ж мить. *(До дядька.)* Вам треба принести справку від завзаготконторою. Товаришко Лідо. *(Службовець не*

обзивається.) Товаришко завзаготконторою, з'ясуйте, будь ласка, це діло і докладіть мені. (Сеянин підходить до службовця.)

Службовець (обурено): Я вам не справочное бюро. Товариш помБухгальтер, з'ясуйте.

ПомБухгальтер: Це діло не до мене. Це туди. *(Сеянин іде далі.)*

Службовець 2-й: Справки там.

Службовець 3-й: Далі.

Службовець 4-й: Зверніться до входячого.

Входячий: У мене входячі. Зверніться до виходячого.

Дядько (що бігав від столу до столу, знеможений падає):

Як тільки ввійшов, то зараз же 10 стільців підсунули, а як діла довідавись, то від столу до столу туряють. *(Підводиться.)*

Ех ви, писаки сутяжні. *(Уходить. Службовці вслід йому насмішливо грають марш.)*

Стрижак: *(Наче після тяжкої роботи, потягається, погляд його падає на Ольку, хоче лишитися з нею сам на сам, до решти службовців.)* Пробачте мене товариші, але я маю писати секретного доклада в Центрокустпром. Тому прошу всіх, за винятком машиністки, підкреслюю – машиністки – залишити кімнату.

Всі (радісно): Гаразд, гаразд. Можна додому йти?

Стрижак: Так.

Всі: Всього кращого. До завтрього. Ад'є. *(Виходять парадно під полонез. Бухгальтер, підозрюючи, залишається і ховається.)*

Стрижак: Ну-с, Олько Устимівно, будемо займатись тепер секретними справами.

Олька: Ви мені довіряєте?

Стрижак: А ти ж як гадаєш?

Олька: Ви так захоплюєтесь художніми здібностями нашої регістраторши.

Стрижак: Ха-ха. Ревнуєте, навіть на Ви перейшли.

Олька: До кого ревную, до цієї... о.. тьфу... Мене просто дивус: намазала, наляпала, ще й задається. Яжже, сам Стрижак похвалив...

І ви самі винні. Вже про вас і про неї говорять.

Стрижак: Ого-го... я більше, ніж певен, що, крім тебе, більше ніхто не говорить. Не ревнуй, Олько, краще пиши, що буду диктувати.

Олька: Досадно, якась худа таранька водить його за носа, а він ще її... *(Стрижак перебиває.)*

Стрижак: Друкуй – Кустпром.

Олька: Центркустпром..

Стрижак: Ні, Кустпром...

Олька: Не розумію.

Стрижак: Вам і не треба розуміти. Друкуйте, товаришко машиністка з Кустпрому, те, що вам диктують. *(На ходу.)* Кустпром.

Олька *(друкує):* Кустпром. Єсть.

Стрижак: О 8-й годині, у себе на помешканні.

Олька: На помешканні.

Стрижак: Прошу приходити не вечерявши...

Олька: ...не вечерявши.

Стрижак: Підпис – Стрижак.

Олька: Так, так. Цікаво знати, чоловікові чи жінці?

Стрижак: Жінці.

Олька: Так оце такі секретні письма, і я їх маю друкувати? Гаразд. До кого це письмо?

Стрижак: До нашої знайомої.

Олька: Прізвище?

Стрижак: Тайна. Не скажу. А то чого доброго цій особі очі видряпаєш.

Олька: Видряпаю. *(Приставляючи до горла Стрижака гребінець.)* Прізвище?

Стрижак: Ну й гаряча ти, Олько. Прийдеться сказати. Друкуй. Вельмишановній Ользі Устимівні.

Олька: Ех ти, Стрижений. *(Радісно кидається йому на шию. Разом підходять до Бухгальтерового столу і там же сідають.)* Листа одержала. Дуже дякую. Цікавий лист, дуже цікавий. Зараз надрукую відповідь. *(Цілються. Бухгальтер, що був свідком цієї сцени, корчиться в муках ревноців і на третій їхній поцілунок, не витримавши, всуває свою голову поміж голів цілюючихся. Стрижак і Олька, не помічають Бухгальтера, а побачивши його, нагло відскакують.)*

Бухгальтер: Це переходить всякі межі.

Стрижак *(лото):* Як ви смієте, товариш Бухгальтер, без докладу?

Бухгальтер: Я і не входив.

Олька: Фі. Підслуховувати, а особливо підглядати – це дуже некрасиво.

Бухгальтер: Я не підслуховував і не підглядав. Я нікуди не виходив, я весь цей час був тут, я виконував свої службові обов'язки. Години праці ще не скінчились.

Стрижак: Я вам покажу – ще не скінчились. Ви тримаєте

себе, товариш Бухгальтер, не по чину.

Бухгальтер: Плювати я хотів на ваш чин!

Стрижак: На чин плювати? А ви знаєте, що цей чин може потурити вас у 24 години з посади?

Бухгальтер: Не страшно. Ви думаєте, залякати?

Стрижак: Завтра ж звільняю вас з посади.

Бухгальтер: А післязавтра...

Стрижак: А що післязавтра.

Бухгальтер: Ви забуваєте, що ви в моїх руках.

Стрижак: Ха-ха-ха...

Бухгальтер: Ви забуваєте, що існує трибунал, що існує народний суд, що нас розсудять. Ще й як в моїх руках. Да, да, да. Я вас так, голубчику, приструню на 10 років, без прінімая во вніманіє. Ви будете шовковий.

Олька: Ах, яка неприємність. І для чого це? Я до вас обох так хорошо ставилась, а ви, оказується, такі протівні мужчини. *(Падає, умліваючи. Бухгальтер підтримує. Не може сам втримати.)*

Бухгальтер *(до Стрижака):* Та беріть же половину.

Стрижак: Яку?

Бухгальтер: Та свою. *(Кладуть Ольку на стола. І далі сваряться.)* Так пам'ятайте ж.

Стрижак: Нічого там пам'ятати.

Бухгальтер: Ви в мене осьь.

Стрижак: А ви осьь де.

Бухгальтер: Не забувайте ж, що я вас держу в руках.

Стрижак: Короткі руки в Бухгальтера!

Бухгальтер: Міцніше, ніж ви думаєте.

Стрижак: Ха-ха-ха...

Бухгальтер: Хоч я тільки Бухгальтер...

Стрижак: Ха-ха-ха... Бюстгальтер нещасний. *(Обидва противники стоять один проти одного, важко дишать. Світло темніє. Музика грає сцену дуелі з „Євгенія Онєгіна”.* Виїжджають тихо два балагури і підсовують противникам два револьвери. *Іде пародія на дуель в опері „Євгеній Онєгін”.* Балагури секунданти. *Олька – арбітр.)*

ІНТЕРМЕДІЯ „ДУ Е Л Ї”

Олька: Що ж, начать.

Бухгальтер *(дрижачим голосом):* Начньом, пожалуй.

Бухгальтер і Стрижак: Не разойтісь лі нам, пока не

обогрелась рука..

Олька: Не разойтісь лі полюбовно.

Стрижак: Нет.

Бухгальтер: Да, да. Нет, нет...

Стрижак: Нет.

Олька: Як хочете.

Балагур: Тепер сходитесь. *(Противники сходяться, подають собі руки і розходяться на місця.)*

Олька (командує): Раз, два... і...

Бухгальтер: Уно моменто... *(тікає за оформлення).*
(Балагур завертає його.)

Олька: Раз, два... і...

Бухгальтер: Пс... пс... *(Задержує рукою. Роздягається.)*
у мене психастенія.

Олька: Раз, два... *(Стрижак непомітно наближається до Бухгальтера, щоб краще поцілить.)*

Бухгальтер (помічає): Ну вас з такими дуелями.

Олька: В останнє. Раз, два, три. *(Лунає постріл. Обидва противники одночасно падають на землю. Одночасно підводяться.)*

Бухгальтер і Стрижак (разом): Він живий. Я його не вбив.
(Супротивники підіймаються, розходяться врзнобіч.)
А відтак – на шпаги!

Показ 3-й Диспут про шлюб і сім'ю.

(Знеможені різного роду дуелями противники Стрижак і Бухгальтер: лежать навзник без духу. Довкола них балагури.)

1-й балагур *(під'їжджає до лежачих і, штовхаючи їх стеком, хоче довідатись, живі вони ще чи ні. Ознаки життя наяву. Балагури піднімають супротивників і з трудом виводять зі сцени.)*

Подія, бачите самі, яка тут сталась,
Дуелью навіть і не розв'язалась,
Яким же чином вирішить справу цю?

Балагури: Пропонуємо диспут про шлюб, кохання та сім'ю.

1-й балагур: Алло. Диспут про шлюб, кохання та сім'ю

вважаю відкритим. Президія – на місце.
(Балагури вивозять потрібну обстановку, стіл закривають зеленим сукном, необхідні атрибути зібрання графін і дзвінок. Збоку плакат зі знаком питання. Балагури сідають, як президія, за стіл.)

1-й балагур: І так, хто з публіки бажає висловитись з приводу такого питання, прошу зголоситись. Тези всім гаразд відомі? Ніхто не бажає? *(Павза.)* Диспут відкладається.

Голос: Бринза.

1-й балагур: Яка бринза?

Голос: Ні. Софія Бринза.

1-й балагур: А, розумію. Хто ще?

Голос з гальорки: Вибий Зуб.

1-й балагур: Кому вибити зуб?

Голос: Не кому, а фамілія така – Алеша Вибий Зуб.

1-й балагур: А, фамілія. Запишемо. Спустіться вниз.

Голос: А мене пропустять?

1-й балагур: Пропустять, пропустять. Далі.

Голоси: Пузо, Шароварник, Мрійновійний, Кирпичиков, Молокососенко...

1-й балагур: Більше нема бажаючих? Нема. Диспут оголошується розпочатим. За порядком, слово має громадянка Бринза. *(Бринза, а за нею Шароварніков, Пузо і Мрійновійний виходять на сцену.)*

Бринза: Господа.

Балагур: Ш-ш-ш-ш...

Бринза: Товариші, в чому справа. Я заміжня, пробачте на слові. Обоє працюємо. Він служить і я служу. Різниця поміж нами тільки та, що він мене зраджує, а я його ні. Яке ж тоді може бути життя, коли він мені зраджує так, що я вже й сама не знаю, хто батько моїм дітям.

Балагур: Досить, громадянку. Слово має громадянин Пузо.

Пузо: Так. Так. Це добре... Дуже добре... Можем побалакати... Розкажемо... Так от що... Можна сказати тільки одно: а молодість не вернеться, не вернеться вона... Ех, було колись – не вернеться. Знаєте: приберешся це у свято там стрічечка, сорочечка з манішкою, чобітки, візьмеш „Адамові сльози”, пляшечку слив'яночку, а під кренделя Улянку, або Мариську та в Голосіївський лісочок. Хорошо було... тільки зайчики в кущах заливаються, а на другий день до Оленьки

зберешся на вареники, а після – до Галини, а після Галини – до Устини, а тоді до Христі... А там хрести господи. Оце молодість. А тепер – ех ти, каша гарбузяна. Схотілось тобі до Улянки, а вона тебе в Нарсуд, замогоричився з Марусею, а вона в Нарсуд, поласував у Галі – і ця в Нарсуд, аліменти їм плати. Аліменти. Каша гарбузяна. Ех, не вернеться молодість, не вернеться вона.

Балагур: Ви скінчили? Слово має анархіст-індивідуаліст громадянин Кірпічіков.

(Анархіст-індивідуаліст бігом влітає на сцену перевертаючи все, що зустрічається на дорозі.)

Кірпічіков: Товариші, не можна так розрішати питання, як його розрішив закон, що за правила такі; захотів женитись – плати, захотів розвестись – плати. Бо на сторожі Загс. Що за життя таке? Треба категорично поставитись до справи: можна жити за новим законом про шлюб? – Не можна. Новий закон – це обмеження прав людини, а через те ніяких обмежень бути не може. Не треба ніяких Загсів. Ніяких паперів про шлюб, ніяких офіціозів. Геть шлюбне ярмо! Геть шлюбні пута! Геть канцелярію! Геть Загс! Геть! Геть! Геть!

Балагур: Слово має архієпископ громадянин Шароварників.

Шароварников: Православні добродії. Любов нам проповідував Христос. Любов нам проповідував Михайль Семенко. Кобзар глава 5-а, стіх 20-й. О Михайль, о кохаль. Любов, нарешті, проповідує наша церква. Але церква закликає всіх православних добродіїв: не вінчайтесь в оскверненому домі в Загсі, в нудній канцелярії, серед махорки, паперів і бруду. Молодята, вас кличе церква. Приходьте до нас, ми вам запалимо свічки і лампадки. Воскуримо не махорку, а ладан, обкрутимо вас, дамо вам випити вина. Хор вріже весільної, можна й оркестру смальнути до танців. Тільки у нас весело, тільки у нас. І нігде, крім як у божому домі. Так давайте, браття, будемо любитися у поті лица свого. Хай живе свята любов нині і прісно, і на віки вічні.

Балагур: Слово має громадянин Малокоосенко. *(Малокоосенко з трудом викарабується на сцену. Балагури, здивовані, піднімаються з місця. 1-й балагур під'їжджає до нього, щоб допомогти йому викарабкатись на сцену.)*

Малокоосенко: Я сам.

Балагур: Громадянинчику ви хочете щось сказати?

Молокососенко: Я маю слово.

Балагур: Кажіть, кажіть.

Молокососенко: Дологі товаліші. Я взе зонатий. Дітей в мене ще нема. Бо я сам лебьонок і дитьо. А коли будуть діти, то з якого чолта я їх до школи віддам і тетладки купуватиму, коли я ще безполібтний. Що за безполядки. Плокулатула, облаті вніманіє.

Балагур: Слово має громадянин Мрійновійний.

Мрійновійний: Товариші, можна сказати панове. Навіщо ви так недилікатно поводитесь з такою темою. Невже ви не розумієте краси кохання. Невже ваші душі не почувають безмежної святої любови, ніжної, як подих лілеї. Ось гляньте на цю дівчину, ви тільки гляньте. Хіба вона вас не вабить своєю вродою? Оці очі, оці губи, оці щічки... Ах... Як представник авангарду лівих літераторів нео-естетів я пишу оди, сонети і тріолети тільки про моє кохання. Сонет радіо-кохання.

О моя мрія

Ви мою душу

Мою спустошену самітню душу

Наелектризуйте у радіо-хвилях

Вашого сердечка

Балагур: *(Дзвонить. Подає йому стакан води. Мрійновійний обриває свою промову ображено.)*

Мрійновійний: Пробачте, але мені не дають говорити.

Балагур: Громадянине, ви скінчили. Слово надається гр. Вибий Зуб.

Вибий Зуб: Зараз топаю. *(Намагається пройти на сцену іншою дорогою, ніж попередні промовці.)*

Балагур: Громадянин Вибий Зуб, у нас хід з того боку.

Вибий Зуб: Та я по прівичке. *(Виліз на сцену.)* Братва.

Балагур: Громадянин Вибий Зуб, ви не на базарі.

Вибий Зуб: Брось брат, ти меня шибко не гоні. Братва, по мьобому так: споймав яку і...

Балагур: Громадянину Вибий Зуб, висловлюйтесь, будь ласка, по-людському.

Вибий Зуб: Брось Бухгальтертеть. І ната... У нас шибко не гоні. Брось брат. І баста.

Балагур: Громадянин Вибий Зуб, ми позбавляємо вас слова.

Вибий Зуб: Ну й не надо, падумасш.

Балагур: Громадянине Вибий Зуб, закликаю вас до порядку.

Вибий Зуб: У мене все в порядку.

Балагур: Ні, далі слухати таких промовців неможливо. Громадянин Вибий Зуб вивів нас із терпіння, а тому ми змушені закрити диспут і не вислуховувати більше таких промовців.

Голоси: Стійте... Ми не згодні. Це насильство... Дайте висказатися...

1-й балагур: Гей „Шпана”, а чи не прогуляєтесь ви всі за ваші речі в наш єдиний в республіці звіринець паноптикум по демонстрації звірів з породи „Шпана”? Я думаю, що ніхто з шановної публіки не буде мати нічого проти придбання нашою дирекцією таких цікавих експонатів для нашої менажерії.

Шароварніков: Православні, хіба ми супостати?

Вибий Зуб: Ей ти, за „Шпану” я тобі зуба виб’ю.

Молокососенко: Я не „Спана” – я Вася.

Мрійновійний: Що за дикунство!

Бринза: В мене дома дитина, я не можу.

Пузо: Чортів копиця і каша гарбузяна.

Всі: За що? Ми протестуємо!

Балагур: Будете протестувати потім. Алле „Шпана”. Раз. ФорEVER Гутю...

Балагури: під музику з вигуками і криком загаяють „шпану” в звіринець, як стадо худоби. Висвітлюється червоний знак запитання.

На сцені нема нікого.

Олька (вбігає, схвильовано): Довгаль... Стрижак... Довгаль... Стрижак... (Труситься, обходить кругом.) Ой-ой-ой-ой... Господи... Господи... Господи... Довгаль... Стрижак....

Стрижак і Довгаль (вбігають, схвильовані): Що таке?

Олька: (Не може вимовити слова.)

Стрижак: Да говори ж нарешті!

Олька: Ре... (Падає, зомліла.)

Стрижак: Ай, що таке? Що за ре? Яке ре? Де ре? Олічка...

Довгаль: Ольцю...

Стрижак: Води... Довгаль води...

Довгаль: Води.... (біжить за водою).

Стрижак: Та не туди. (Довгаль біжить в другий бік.) Та куди ти – туди. (Довгаль побіг.)

Стрижак (трусить Ольку): Що таке? Кажі яке ре?

Олька: В-в-в-в-в-в.... (Труситься, але не приходиться до пам’яті. Падає на другий бік. Стрижак перебіга, піднімає і

трусить знов.)

Довгаль (*вбіга з відром води*): Вода, вода, вода... (*Стрижак бере відро і виливає на Ольку.*)

Олька: Ай. (*Схлипуючи.*) Дєпєша з Центркустпрому... Про приїзд зава... Ре... ві... зі... я...

Стрижак і Довгаль: Ай!! (*Впали на землю.*)

Олька: Я своєю власною шпилькою підпорювала пакета. Бухгальтер хвилюється із-за якихось відчитних сум, що лежать на твоєму рахункові. Тобі треба негайно поладнати свої справи з Бухгальтером.

Стрижак: Не наводь паніки... ти дійсно читала відношення?

Олька: Так.

Стрижак: Своєю власною шпилькою?

Олька: Так.

Стрижак: Не робіть паніки... Не робіть паніки, кажу вам... Не робіть паніки... (*Падає знеможено на стільця. Приходить до себе*) Негайно покличете мені Бухгальтера.

Олька: А як він не погодиться прийти після вчорашнього?

Стрижак: Це все залежить від тебе. Будь з ним м'ягче і взагалі... ти розумієш... Бухгальтер мусить бути тут.

Олька і Довгаль: Розумію.

(Виходять. Стрижак якийсь час ходить схвильовано по сцені. Довгаль входить з мішком на плечах. Ольга помага. Ставлять мішок, в якому вони принесли Бухгальтера, на середину сцени.)

Стрижак: Залишіть мене з ним сам на сам, я поспробую взяти його гіпнозом.

(Олька і Довгаль послухно заховались.)

Бухгальтер (*в мішку якийсь час вовтузиться, так що його й не видно. Помалу висовується голова, а потім вся фігура. Крайньо переляканий*): Ре – ві – зі – я. Ре-...

Стрижак (*позад Бухгальтера, як ехо*): Ві...

Бухгальтер: Зі...

Стрижак: Я!

Бухгальтер: Ай.. (*хоче тікати*).

Стрижак (*голосно*): Дуже радий вас бачити. Сідайте, будь ласка. Ви, напевно, не забули мені вчорашнього непорозуміння, але вибачайте, це так сталось ненароком, і взагалі дурниці.

Бухгальтер: А про віщо говорити, я не злопам'ятний, зараз не до того.

Стрижак: (*Під час монологу рухами гіпнотизує*

Бухгальтера. Бухгальтер помітив.)

Бухгальтер: Що ви робите?

Стрижак: Говоріть... говоріть...

Бухгальтер (*продовжує*): Зараз далеко важніші справи. Тут ревізія на голові. (*Стрижак, гіпнотизуючи, штиркнув його пальцем в око.*) Але що ви робите?

Стрижак: Продовжуйте, не звертайте уваги, говоріть.

Бухгальтер (*продовжуючи*): Кінці з кінцями не зведеш, вся каса на відчитних сумах, виправдовуючих документів нема, що мені робити... Ой... Ви це розумієте?

Стрижак (*нахабно*): А я тут при чому?

Бухгальтер (*зірвавшись з місця*): Як то при чому? На вашому рахункові 10.000 крб., і ніяких виправдовуючих документів, крім розписок.

Стрижак: Ну то що?

Бухгальтер: А те, що давайте гроші або документи.

Стрижак: А де ж я вам їх отак візьму?

Бухгальтер: А як же буде?

Стрижак: Треба щось придумати. (*Приставляє до чола Бухгальтера його ж палець.*)

Бухгальтер: (*Приставляє собі ще й другий палець, напружено думає. По павзі на весь голос.*) Придумав.

Стрижак: Ну що придумав?

Бухгальтер: Давайте гроші, або документи.

Стрижак (*до себе*): Ідіот. (*Починає впертіше гіпнотизувати.*)

Признавайтесь, тільки по щирості – ви чисті?

Бухгальтер: (*Ніби не зрозумівши, здуває пилінку з рукава, хитро.*) Як хрусталь. (*Поглядом женеться за пір'ячком.*)

Стрижак (*напружує всю свою волю гіпнотизера, накидається на Бухгальтера гіпнотизуючим рухом*): Сідайте.

(*Бухгальтер здивовано сідає.*) Ви спите. (*Бухгальтер удав, що спить.*) Ви спите. Ви нічого не чуєте. Тільки мій голос чуєте.

Ваша голова не ваша голова. Ваша нога не піднімається. Ваша рука не згинається. Ви спите. Ваша голова не ваша голова. (*Бухгальтер засина. Стрижак радіє, що йому вдається акт. Підходить ззаду до Бухгальтера стає на підвищення і гробовим голосом.*)

Слухайте, може, вам прийдеться йти до відповідальності, то прийміть на себе всі мої суми і відповідайте за все разом.

Бухгальтер (*раптом відкриває очі і починає злорадно сміятися*): Слухайте, положіть собі холодного компреса на

голову. *(Стрижак знесилений умліва.)* Ай... *(підбігає до Стрижака і цілує його в голову, і приводить до тями.)*

Стрижак *(радісно)*: Так ви згодні...

Бухгальтер: Е-е-е-е-е.... Ні...

Стрижак *(підходить до Бухгальтера, бачить, що його гіпноз не вдався, пробує шукати других засобів)*: Слухайте, не клейте дурня. Я вживу всіх заходів по партійній і судовій лінії, щоб вас було виправдано. Ви розумієте, вас тільки звільнять з посади, але я зараз же вас влаштую на другу.

Бухгальтер: Ні, цього зробити я не зможу. У мене бракує відчитів тільки на ваші суми і сідати за вас у Бупр я не маю ні найменшої охоти.

Стрижак: Одначе ви це зробите.

Бухгальтер: Ні.

Стрижак: Ой да.

Бухгальтер: Ой ні.

Стрижак: Ой да. Ой да.

Бухгальтер *(приспівуючи)*: Ой ні, ні, ні, ні, ні.

Стрижак *(нагло)*: В такому разі я пропущу в газеті замітку про вас. Я пропечатаю вас в Пролетарській правді, в Пролетарських вістях, в пролетарському Комуністі, в пролетарському Києві, в пролетарському Пролетарієві... Да, да, да...

Бухгальтер *(перелякано)*: Замітку... Про мене... Яку...

Стрижак: А таку. Що ви в службовий час до машиністки залицяєтесь, проходу їй не даєте, п'єте чай, граєте в шашки з лимоном. Замітка тут у мене в кишені.

Бухгальтер: Раді бога, не пускайте.

Стрижак: Я все зроблю, щоб вигородити вас, але й вам не слід забувати прислів'я: „Рука руку мие, аби чиста була”.

Бухгальтер: Я ж не забуваю. Але що ж я маю робити. Іти за вас під суд?

Стрижак *(запхав руки в кишеню Бухгальтера, щоб витягнути розписки)* Да.

Бухгальтер *(піймавши його на гарячому)*: Це нечесно з вашого боку.

Стрижак: Ха-ха. Бухгальтер Куспрому говорить про чесність. Це схоже на те... На те, якби сам сатана говорив про святість.

Бухгальтер *(б'є його в ритм фрази)*: Ну, як знаєте, можете собі скільки хочете отак битися, поміщайте замітку, але йти за вас під суд я не можу. Грошики готуйте.

Стрижак: Не можете?

Бухгальтер: Не можу.

Стрижак: Значить, замітку пускати.

Бухгальтер: Пускати.

Стрижак: Гаразд.

Бухгальтер: *(Йде до виходу.)*

Стрижак: Але чекайте. *(Затримує його.)*

Бухгальтер *(вириваючись):* Ай... Я не маю часу. *(Так повторюється двічі.)*

Стрижак: Чекайте, який бо ви гарячий. Я просто пожартував. Я зовсім не хочу, щоб хтось сідав за мене під суд, але я вас хочу попросити тільки одне *(услесливо)*. Затримати розписки на деякий час при собі.

Бухгальтер: А для чого це?

Стрижак: Я тим часом дістану грошей, і занесу їх вам. Коли ж розписки будуть у паперах, ревізія одразу зможе на них напоротись і тоді пропав я.

Бухгальтер: Ай!

Стрижак: Пропали ви.

Бухгальтер: Ай! Е, ні.

Стрижак: Ольга Устимівна пропала, і всі ми пропали. А я думаю, ви цього не хочете?

Бухгальтер: Ні, ні не хочу. Я цього не витримаю. У мене слабе серце.

Стрижак: Значить, ви згодні?

Бухгальтер: Ну, звичайно, за кого ви мене маєте? Сварка сваркою, а діло ділом. Звичайно, розписки я можу на деякий час затримати.

Стрижак: Значить, все буде гаразд?

Бухгальтер: Побачимо. Але я не заспокоюсь, поки не буду мати грошей в кишені. Я неспокійний.

Стрижак: Значить, мир.

Бухгальтер: Ну, коли не мир, так... Е... Замирення...

(Стрижак обіймає Бухгальтера, проводить його танцюючи до виходу, на прощання посилає йому воздушний поцілунок, який Бухгальтер ловить і ховає в кишеню. Виходить. Музика. Стрижак з радості танцює. В танку кличе.)

Стрижак: Довгаль, Ольго, сюди. *(Вбігають танком Довгаль і Ольга і танцюють тріо. Після тура.)*

Стрижак: Ви чули?

Довгаль: Так, чули.

Стрижак: Ну так слухайте ж. Би бачили, що тепер не так, як було три роки тому, тепер прокрастись і не пропасти майже неможливо.

Довгаль: Та ну його, до чорта таку роботу. *(Хоче йти.)*

Стрижак: *(Затримує його.)* Дурак. А що ж, в останні босяки шитись? Ні, брат, Стрижак не для цього на світі живе.

Олька: Дальше.

Стрижак: Зі мною ви сила, без мене ви нікуди. Слухайте, ви мені потрібні, а я вам, от і вся історія. Один за всіх і всі за одного.

Довгаль і Ольга: Правильно. *(Всі троє кидаються в танок.)*

(Після другого тура.)

Стрижак: Тепер ви мусите мені допомогти, особливо ти, Олько.

Олька: Дальше.

Стрижак: От тобі й дальше. Ти мусиш стати на деякий час Бухгальтеровою коханкою.

Олька: Що? Я? Дворянка? Дочка полковника?

Стрижак і Довгаль *(Перекривляють її і беруть під козирьок.)*

Стрижак: Слухайте, добродійко, філософствувати не вашої голови діло. Сказано друкувати – друкуй.

Довгаль: Друкуй!

Стрижак: Сказано фліртувати – фліртуй.

Довгаль: Фліртуй!

Стрижак: Сказано з Бухгальтером.

Довгаль: З брустгальтером.

Стрижак: Сказано – з чортом. З чортом!

Довгаль: З дияволом!

Стрижак: Тепер не час для балачок. Треба действовать.

Олька і Довгаль: Надо действовать... Правильно... Ех...

(Знову кидаються в танок, під час їхнього танку під кінець виїжджають балагури і напрутивагу „Шпані” демонструють жваво і бадьоро фігурну їзду, переповнену сміхом і радіощами і оголошують А н т р а к т).

Дія II
Показ 5-й
„Пивнушка”

Темно. Якийсь час тихо. Чути свиняче хрюкання. Рівночасно з оркестром, що грає типовий пивнушиний номер, свиняче хрюкання переходить в рев, до якого долучається, що раз, то більше й більше звірячого різноманітного реву. Звіряча какофонія. По хвилині нагло дається повне світло і публіці представляється в застиглій позі типова картина пивнушки. Столики. За столиками різні люди різного соціального походження. Серед них робітник, секретар Нарсуду, непмани, повії, музиканти. Двоє безпритульних сновигають серед гостей. П'яний гамір.

Гість 1-й: Чек.

Гість 2-й: Три піва (*Хтось співає „Очи черные”.*)

Гість 3-й: Раків...

П'яний робітник (*зривається і, п'яно вальсуючи, кружляє серед сцени і співає*):

Крутиться, вертиться шар голубой,

Крутиться, вертиться над головою,

Крутиться, вертиться, хочет упасть...

Хазяїн пивної: Гражданин, прошу вас занять своєю місце.

Робітник: Ти, експлуататор.

Хазяїн: Прошу не виражатися, я член союзу.

Робітник: Ти член союзу? Так чому ти не даєш одвести душу робочому чоловіку. Чому ти не маєш сочувствія до робочого класу?

Хазяїн: Я звиняюсь, я сам бивший робочий.

Робітник: (*Вириває в нього салфетку і обурений кидає її йому у вічі*) Ти робочий? (*З горем до музики.*) Остановись музика, і не грай більше нікогда. Гражданине, він робочий. Гражданине, я прошу справедливості. (*До жінки.*) Гражданка, ви повинні поняти душу робочого класу.

Жінка: Очень понимаю, особенно, если он після получки. Садись.

Секретарь Нарсуду: Хто тут зобідив робочого? Де зобіджений?

Хтось: Он він, здається.

Секретар: В чім справа. Хто тебе, дорогий товариш робочий, смів обідить.

Робітник: Катись колбасою. Відішь, я з баришною розговаріваю.

Секретар: Я секретар Нарсуду і вже два года жадаю заступитись за робочий клас. Чим ти недоволен, товарищ робочий?

Робітник: Наоборот, усім довольний, премного всім довольний. І тобою довольний і баришнею от етой довольний, і всім на світе я єсть довольний. Так поетому став на стіл пару пива і будем друз'ями.

Секретар: Три пива, сюди к станку робочого.

Жінка: І закуски.

Робітник: Правильно. За мій собствений шот.

(Входить Ольга з папиросою в устах, когось шука. Рантом її погляд падає на Бухгальтера, котрий, скористувавшись тим, що музиканти покинули свої місця, я підійшов до контрабасу і почав грати.)

Ольга: Слухайте, що ви робите? Ви ж не вмієте грати.

Бухгальтер: Хто, я не вмію грати? Хто ж тоді вміє?

Музикант: Я, як безработний на подработке прошу вас оставить мой контрабас в покоє.

Бухгальтер: Во блаженном успение вечний покой. *(Ольга затуляє йому рота.)*

Ольга: Ви зовсім п'яні.

Бухгальтер *(продовжуючи):* О-о-о-ой.

Музикант: Що ви йокаєте. Єслі ви музикант, то можете іграть только в шумовом оркестре. А в нашем тріо ви звучіте дісонансом.

Ольга: Він п'яний, не ображайтесь.

Музикант: Я не воображаю. Єто он воображает.

254

Ольга: Ну, ходім до столика. Еге, наш Бухгальтер вже зовсім п'яненський.

Бухгальтер: Хто п'яний? Нічого подібного. Я зовсім тверезий. Доручай мені хоч зараз ревізію в Держбанку. Я їх, мерзавців, так запечу...

Ольга *(б'є його тупфлем по голові):* Ось ваша жінка дома, таку ревізію запече...

Бухгальтер: Плював я на жінку.

Ольга: А що ви хотіли, вже зовсім без жінки?

Бухгальтер: Ой, ні. Я хотів би жіночку таку... Ну, от таку як ти, бо ти Ольго-ананас... Ти мені страшенно подобаєшся...

Ольга: Ай-яй-яй, не може бути. А що як Бухгальтерчик мені подобається?

Бухгальтер *(радісно):* Подобається? *(Співає й пританцьовує.)* Ех, Ісайя, Ісайя лікуй, Ех ти, сукін син Ісайя,

лікуй, ех Іс.. Іс-с-с... Стрижак... А Стрижак?

Олька: Що Стрижак? Фі, дуже він мені потрібний, ваш Стрижак...

Бухгальтер: А з якого то часу...

Олька: Здавна вже *(раптом, підхоплюючи мотив оркестру співа.)* Атцвелі уж давно хризантеми в саду.

Бухгальтер *(продовжує в такому ж дусі):* А писати на машинці?..

Олька: Треба з кимсь пофліртувати... коли Бухгальтерчик не звертає уваги.

Бухгальтер: Та я, та ти, та той... Дві пляшки пива... *(Раптом зривається прислухається і поспішно до Ольки.)* Я зараз прийду. *(Біжить.)*

(Музика. Входить Довгаль з підозрілим чоловіком.)

Довгаль: Пару пива.

Шершепка: І сосисок. *(Сідають за стовик, продовжуючи балачку.)* А хіба розписки при ньому?

Довгаль: Все зроблено.

Шершепка: Молодця, єй-богу. Це мені починає подобатися. Крім одного. *(Хазяїн пивнушки подає замовлене. Шершепка приймається за їжу. Не встиг він проковтнути й шматка сосиски, як раптом, наче з-під землі, виринув перед ним безпритульний.)*

Безпритульний: Дяденька, дай поїсти. *(Не дожидуючи відповіді, хапає сосиски й тікає.)*

Шершепка: Ей, ти. Держать його! *(Хоче погнатись за хлопцем, але другий безпритульний підставляє йому ногу і звалює його з ніг, безпритульні, опинившись на другому кінці сцени, тріумфуючи, їдять сосиски.)*

Довгаль: Брось Шершеп, охота тобі однімать чесно зароботану сосиску. Молодця пацанчики, чиста робота.

Шершепка: Гвозді парні. *(Обидва вертаються до столика, продовжуючи розмову.)* Твій план мені подобається. Єсть таке діло. Одна тільки умова.

Довгаль: Яка там умова, дурак. Таку, братухо, випивочку отпаяємо, що всі умови забудеш.

Шершепка: Ну, ні. Де діло тисячами карбованців пахне, там за випивку говорить заглаговременно.

Довгаль: Що значить, заглаговременно?

Шершепка: А те, що випивка сама по собі, а за труди гані манету.

Довгаль: Кажі просто, Шершепка, ти часті хочеш?

Шершепка: Тільки часті.

Довгаль: Так, Ольга має свою часть?

Шершепка: Ольга особбаття, а я необикновенная стаття.

Довгаль: Вона ж твоя жінка?

Шершепка: Ліпа вона моя, а не жінка

Довгаль: Значить, їй часть і тобі часть.

Шершепка: Точка в точку.

Довгаль: Ех, ти жлоб. І сам не покуриш і парня запакуєш.

Шершепка: Ну ладно.

(Музика. Бухгальтер і Ольга, наспівуючи „Пупсік”, ідуть із глибини сцени до свого столика.)

Довгаль: П-с-с.... Вони тут. Ща.

Бухгальтер: А Стрижакові я ще покажу, що таке Бухгальтер!
(Ольга підзадорюючи.)

Ольга: Ну, ну, ну. Стрижак здається не з полохливих.

Бухгальтер: Він не з полохливих – він боягуз. І переді мною він буде на колених ползати. Колоши мені цілувати.

Ольга: Цікаво. Чим ви там можете його настращати?

Бухгальтер: Чим? Ого. Зараз побачиш. *(Відбирає у музиканта смичка і, оперуючи ним, як магичною паличкою, підготовлюється до магичного сеансу. Стає в позу.)*

Маєстро. *(Музика.)* Увага. *(Продовжуючи.)* Він весь в моїх руках. Навіть не в руках. *(Виймає бумажника й хлопає по ньому.)* А ось де він у мене.

Ольга: У цьому бумажнику цілий Стрижак... І не вискочить?

Бухгальтер: Ні, не вискочить. Тепер він вже не вискочить, а вскочить.

Ольга: Ха-ха... В бумажнику.

Бухгальтер: *(Таємничим пафосом.)* Олько, ревності приводять до всього, я вирішив утопити цього чоловіка.

Ольга: Ха-ха-ха-ха... Може, в тому пиві, що ви сьогодні висушили...

Бухгальтер: Не в пиві, а в ... *(До музики.)* Ша. *(Кладе бумажник на землю рядом біля нього ставить свого капелюха. Проводить магичною паличкою від одного до другого предмета. Таємні рухи. Вся пивнушка дивиться зацікавлено. Вся вона перемінилась на аудиторію. Раптом різкий рух паличкою.)*

Алле пассе. *(Бухгальтер піднімає свого капелюха звідтиля випадають розписки Стрижака. Бухгальтер приймає тріумфуючу постань магіка.)* Вуаля.. *(Вся пивнушка аплодує.)*

Олька: Браво, браво... Цікаво.

Бухгальтер: Оце його розписки на 10000 крб.

Олька: Ах, оце ті славнозвісні розписки. Дозвольте?*(Олька забира розписки і пригтовляється теж демонструвати магiчний сеанс. Кладе на підлогу Бухгальтерова капелюха й ховаючи під капелюх розписки раптом на половині руху захоує розписки в корсет.)* Маестро. *(Музика починає грати.)* Раз. *(Бухгальтер, вихваляючись, до публіки.)*

Бухгальтер: Я йому покажу.

Олька: Два.

Бухгальтер: Де раки зимують.

Олька: Три.

Бухгальтер: Я зроблю з нього.

Олька: *(махаючи палочкою)* Аллє пассе. *(Підіймає капелюха, розписок нема. Бухгальтер, нахилиючись на те місце, де повинні були бути розписки.)*

Бухгальтер: Пустое место.

Олька: Вуаля.

Всі: Браво, браво... *(Тоді як Бухгальтер здивовано шукає, де б могли дітися розписки, Олька відходить убік і там на стороні від Бухгальтера роздивляється розписки. Бухгальтер помічає.)*

Бухгальтер: Е-е-е-е...

Олька: *(Віддає розписки. Розчаровано.)* Прошу. *(Музика грає бравурний вальс, вся пивнушка починає танцювати. Бухгальтер танцює з Олькою. На тлі танку в другому кінці сцени розмова.)*

Шершепка: А Олька зна, що я буду тут?

Довгаль: В тім то справа, що не зна.

Шершепка: Значить, усе йде на чисте, без симуляції.

Довгаль: Це не 400 грам ізюму.

Шершепка: А що, як Олька здрейфить.

Довгаль: Ні черта, згладимо.

Шершепка: Гвозді парні, ей-ей гвозді.

Довгаль: Т-с-с-с... Значить, як тільки вони будуть виходити, ти заступаєш Ольці дорогу, наvertsаєш скандал, а я за Бухгальтера і вшиваюсь з ним з пивнушки.

Бухгальтер: Хош боти? *(В танку.)*

Олька: Хочу.

Бухгальтер: Манто хош?

Олька: Хочу.

Бухгальтер: Хош на дутіках?

Олька: Ні, на автомобілі хочу.

Бухгальтер: Пішли.

Олька: П'єхалі.

Бухгальтер: Чек одержить за пиво.

Олька (*перелякано, що може їй не вдасться викрасти розписок*): Чекайте. Дозвольте на рівних правах і мені заплатити. Ви ж знаєте, тепер жінка на рівних правах з чоловіком.

Бухгальтер: Хай живе самостійність жінки. Ура! Ура! Ура!
(*Дає їй бумажника.*)

Олька: (*Розплачується з Бухгальтерового бумажника й викрадає розписки. Бумажника віддає Бухгальтерові назад.*)
Візьміть же назад свого бумажника. А тепер підводьтесь, застебніться. Так.

(*Бухгальтер підводиться.*)

Олька: Так, добре. Ну ходім. Намагайтесь якомога твердіше триматись на ногах.

Бухгальтер: Га? На ногах? Хіба ви себе погано почуваете? Так, будь ласка, вашу ручку. (*Ідуть до виходу.*)

Довгаль: Єсть таке дело. Бумажник в руках.

Шершепка: (*Потирає руки.*)

Довгаль: Гляди ж, Шершепка.

Шершепка: Не бійсь, оброботаю, як в аптеці. (*Він раптом стає перед Олькою.*) Зміна...

Олька: Ай!

Шершепка: Олька...

Бухгальтер: Нахаба, ти чого?

Шершепка: За свою жінку чого. А цю штуку бачив?

Олька: Краще не зачіпайте його, Шершепка.

Шершепка: Я ще з тобою побалакаю. З тобою потім.

Довгаль (*до Бухгальтера*): Слухайте, не зв'язуйтеся з ним.

Бухгальтер: А тобі яке діло... Жінка тепер ого-го... (*до Довгалья*). А, здрастуйте, як поживаєте?

Довгаль: Ушивайтесь звідси, бо це її чоловік. (*Тягне до виходу.*)

Бухгальтер: Чоловік, дайте хоч подивитись. І охота їй була зв'язуватись з таким красавцем. (*Шершепка кидається на нього.*)

Довгаль: Раджу вам не в'язатись. (*витягає Бухгальтергалтера з пивнушки*)

Олька: Я ж не винна. Я Шершеп тобі, дорогий, усе розкажу...

Шершепочка ой...

П’яний: Що ти дивишся на неї, бий її...

Робітник: Бач, які тепер жінки пішли. Ти на неї роби, а вона шляється.

Секретар Нарсуду: Що трапилось? Кого бить?

З гурту: Та нікого не б’ють. Піймав жінку з чужим чоловіком.

Секретар: Свою жінку чи чужу жінку з своїм чоловіком? Революційна законність перш за все.

П’яний: Не мороч голови, ти п’яний.

Шершепка: Т-с-с-с... Не бузи Ольга. Я знаю.

Ольга: Що знаєш, я-ж не винна. Не бий...

Шершепка: Все знаю. Я теж по плану действую на свою часть.

Ольга: А бити не будеш?

Шершепка: Не бузі, Олько.

Ольга: Ех, ти Шершепка мій хороший. Шершепка душка.

П’яний: Чи бач, вже й помирились.

Робітник: Люблю хороших людей. Ходім ставлю за свій щот пів дюжини.

Ольга й Шершепка: Адьо... *(Виходять)*

Вигуки: Здорово помирились. Скоропостіжно.... Музику... Дайош музику.

(Музика починає грати. Всі підтанцювують. Танок помалу переходить в оргію – дику й необуздану. Крик, рев. Музика переходить на „Боже, царя храни”, до якого долучаються зв’язчі вигуки пивнушки. Світло пригасає. Висвітлюється транспарант „Шпана”. Хаос)

Показ 6-й Революціо-фокстротна вистава

В контраст до жахливої картини пивнушки – спадщини поганого минулого – дається бадьорий, світлий виїзд балагурів. Виїзд супроводжає пісенька на тему «пивнушки» з переходом на тему театру, який намагається догоджати низьким інстинктам публіки і під прикриттям «ідеології» проводить фокстроти і голі ніжки, що не краще за найнизькосортнішу пивнушку. Після пісні.

1-й балагур: Інтермедія – революційний жовтень, так як його ставлять по деяких наших театрах, або «мистецтво

працюючим масам» починається. Слово має режисер Борис Шпанський.

Шпанський: Гос-по-да, громадяне. Сучасний революційний театр. Ах. Вимагає від нас чогось іншого, а не того самого. Ми, режисери, мусимо створити щось таке, не таке, як оте, а таке інше, таке інше. Ми теж тримаємо стяг революційного театру і не спустимо його доти, доки не створимо щось такого, що розв'яже нам руки і таке інше, і таке інше... У революційній постановці треба підсипати перцю, вдарити на ефект, щоб одрізнити його від чогось той, а не як його і таке інше, і таке інше. Моя постановка наскрізь пересипана ідеологією, то єсть, власно кажучи, вона не має ніякої сучасної ідеології і безвредно виховного впливу на маси і таке інше, і таке інше... Ми своє діло доведемо до переможного кінця і таке інше, і таке інше... Смерть старому театру! Хай живуть революційні оті, хай живе Рабіс і таке інше, і таке інше... Нова моя постановка – Розложеніє буржуазії на озері Дуль – і таке інше починається.

Музика. Відкривається завіса. На кону розлагається буржуазія. Пара виконує танок смерті.

Буржуазія: У слід за цим чаруючим смерти танком прийде справжня смерть.

Всі: Смерть.

- О, нещасний патрицій. Невже ти нагло помреш?
- Помреш?
- Від руки пролетаріату?
- О да.
- Який захопив твої розкошні палаци.
- І позбавив тебе єдиної насолоди.
- Експлуатації працюючих мас.
- Ах, як жалко! Як розривається твоє благородне серце.
- О, брудний вандал прийшов сюди, і ми помремо.
- О да!
- Панове, скоро ми перестанемо функціонувати і відійдемо в кращий світ. Раз так, потонемо перед смертю в фокстроті і шампанському.

Всі: Ех. (*Фокстрот*).

- Вони ідуть.
- Що ж робити, панове?
- Перед смертю від плебса руки унесімо, панове, в

неземні краї. Вестер з лебединою піснею на устах. Наші душі вітатимуть в раю. Наші пальці пахнуть ладаном. А тому дозвольте мені проспівати лебедину пісню.
(*Дама сідає на стіл.*)

Романс:

«У герцогини пышний бал»
«Сегодня, завтра и вчера»
«Ах, еще раз»
«Ямщик, не гони лошадей»
«По прямому проводу»
«Тайком с тобою вдвоем»
«Я помню вальса звук»
«Под маской голубой»
«Рояль был весь раскрыт»
«О, как я рвусь к тебе»

Всі: Bravo, bravo! Прекрасно! Чудово! Надзвичайно!

– Тепер я спокійно можу вмерти.

– Вмерти.

– А коли вмирати, так давайте вмирати у фокстроті і шампанському.

(*Фокстрот*)

– Полум’ярі йдуть, полум’ярі йдуть.

На сцену вриваються полум’ярі.

Полум’ярі: Смерть буржуазії! Смерть буржуазії!

Дама: Грім, це ти? Ти пролетаріат, мій чоловік...

Грім: Пробачте на слові, але я не Грім. Мадам, я душив вас в ім’я революції. Я прошу вибачення, але я не Грім. Я Местнит.
(*Зриває фрак і циліндр. Залишається в червоній пов’язці.*)
Приготуйтеся до смерті. (*Приймає позу*). Паліть!

Полум’ярі світять великі сірники. Буржуй чіпляє білий прапор і стає навколійки.

Аристократ: Від імені благородної аристократії я благаю вас, о джентльмени, о ви, змилюйтеся... Ми обіцяємо вам не пити більше вашої пролетарської крові і не експлуатувати вас.

Всі: Змилюйтесь!

Дама: Змилюйтесь хоробрі лицарі воім’я вашої дами серця.

Грім: Нашу даму серця звать... звать... (*глянув у блокнот*) звать революція. Значить, помилувати я вас не можу. Моя

пролетарська амбіція не може цього дозволити.
Приготуйтеся до смерті.

Аристократ: Пардон, ми згодні вмерти. Хай буде по-вашому.
Але ми хочемо вмерти, як належить аристократії, у фокстроті і шампанському.

Грім: Будь ласка, я згоден.

Полум'ярі тушать сірники.

Буржуазія: Що ж, панове, давайте вмирать.

*Фокстрот на землі – ниць. Буржуї у фокстроті вмирають.
Полум'ярі підходять до них фокстротним кроком і
стають на трупи.*

Грім: Смерть світовому імперіалізму. Хай живе
полум'ярський пролетаріат (*і так тричі*).

Показ 7-й Скорочення Замзава

*Кустпромом. Бухгальтер сам, з важною міною сидить на
столі. Уявляє з себе завідуючого. Пробує свою силу в руках.
Потягається.*

Бухгальтер: Товариш Бухгальтере, принесіть мені, будь
ласка, стакан чаю. Швидче. (*У другий бік.*) Не мішайте мені,
бо я дуже зайнятий. (*Уявляючи собі Ольку.*) А, Ольга
Устимівна, драстуйте, драстуйте. Прошу сідайте. (*Починає
грати на трубочці входить Срижак.*)

Стрижак (*здивовано*): Що ви тут робите, товариш
Бухгальтере?

Бухгальтер: (*грає.*)

Срижак: Що ви тут робите, питає вас завмзав.

Бухгальтер: Відповідає вам Бухгальтер, а хіба ви не чули,
що я призначений директором опери для глухонімих?
(*Стрижак відбирає йому трубочку й сідає за свій стіл.
Бухгальтер витягає другу і продовжує грати. Стрижак
забирає, поді Бухгальтер витягає третю і коли Стрижак
хоче її забрати, віддає сам. Стрижак іде назад, поді
Бухгальтер витягає гумового чортика, надуває й гра,
Стрижак б'є по чортику. Той лопається.*)

Стрижак: Звільніть, будь ласка, моє місце. У мене негайні
справи. (*Стихує його зі столу.*)

Бухгальтер: Не багато вже тут ваших справ залишилось, товариш замзав.

Стрижак: Ви спросоння чи натошак, чи просто забули, з ким розмовляєте? Мені рішуче не подобається ваш тон сьогодні. Тримайте себе офіційно. Ви в якій справі товариш Бухгальтер?

Бухгальтер: *(Підходить до столу, стукає, наче хоче вийти в кімнату.)*

Стрижак: Вийдіть.

Бухгальтер: Я до вас у двох справах, перша – ось. *(Дає папірця. Сміється.)*

Стрижак *(пробіга очима, потім стурбовано):* Що?

Бухгальтер: Так, так, так...

Стрижак: Замовкніть ви... Не він мене, а я його скорочу, і то в три мига... Подумаєш...

Бухгальтер: *(Єхидно.)* Він же зав, а ви тільки замзава.

Стрижак: Та що з того? Такі справи розв’язуються не якимось там малокососом, а партією.

Бухгальтер: Треба думати, що він із партією погодив.

Стрижак: Єрунда. Я тільки вчора вечорком бачився з секретарем нарком, так той навпаки: Що ти, каже, дивишся на нього, таких робітників, як ти, треба в шию гнати разом з його дурацькими Бухгальтерами.

Бухгальтер: Га?

Стрижак: Розвели, каже, бюрократизм, тяганину, підлизування. Повна установа родичів. Розганяй їх, каже, під суд їх, каже, в Бупр їх, сукинів синів, мерзав...

Бухгальтер: Каже. В участку будете оправдуватись.

Стрижак: Що за тон?

Бухгальтер: А такий тон, попили нашої кровушки, довольноно тепер. Я з вас голубчику зроблю яєшню в смятку.

Стрижак: А. Чорт вас забери... Та я ще всіх вас в баранячий ріг позгинаю.

Бухгальтер: Ша-ша-ша... Будемо кінчати.

Стрижак: А що ще там?

Бухгальтер: Вам належить *(заливається сміхом)* за два дні лік-лік-лік-відаційних.

Стрижак: Та яких там ліквідаційних? Пашлі ви всі к чорту. Я завтра усю вашу подлу установу гамузом у Бупр закатаю. Шантажисти. А два тижні. Чому за два тижні? А ви попередрили мене за два тижні? Без попередження за місяць

грошики ганіть, а потім скорочуйте формазони...

Бухгальтер: І знов таки ша, ша і ша. *(Вираховує на щотах.)*

Вам слідує за місяць ліквідаційних 124 крб. 37 коп.

Стрижак: *(Взявши Бухгальтера за підборідок.)* А нагрузка?

Бухгальтер: Нагрузка при ліквідації не рахується.

Стрижак: *(Дає дулю.)* Бачили? Заплатите мені і ліквідаційних, розліваційних і нагрузку, і перегрузку, і розгрузку, і все на світі. *(Тиче дулі.)* Бачили?

Бухгальтер *(відповідає дулями):* Взаїмно бачили? Оце вам і нагрузка, і розгрузка, і перегрузка, да. А оце *(тиче дві дулі)* свержурочні. Да, да, да....

Стрижак: Кінчайте.

Бухгальтер: Будь ласка. Завжди готов. За вами рахується 10000 крб. підвідчітних сум.

Стрижак: *(страшенно здивований)* За мною десять тисяч п'ятьдесят крб.?

Бухгальтер: За вами. Так, так. Ніби не пам'ятаєте?

(Вбіга Довгаль.)

Довгаль: Товарищу замзав, можна вас на хвилину?

Стрижак: Прошу, прошу. *(Відходить з Довгалем убік. Бухгальтер намагається підслухувать.)* Пішли геть.

Бухгальтер: Прошу, прошу. Встигнете ще насекретничаться.

Довгаль: Значить, єсть.

Стрижак: Та ну!

Довгаль: Єй богу, єсть.

Стрижак: Та невже? Молодця! А де ж вона?

(Бухгальтер зробив собі із паперу рупор, підкрадається ближче, щоб підслухать.)

Довгаль: Ще чомусь не прийшла. Затрималась. Може, з Шершерпкою п'є.

Стрижак: Ну, Довгаль молодець. Катай на місце, а я тепер з ним побалакаю. *(Раптом побачив Бухгальтера, що підслуховує. Скрадається до нього і починає наспівувати в рупор.)*

Бухгальтер: *(задоволено слухає)* О! Радіоконцерт. Напевно, з Москви. *(Стрижак гарчить в рупор. Продуває рупор, наче в ньому щось зісувалось.)* Паршива антена. *(Стрижак переходить на другий бік і передразнює Бухгальтера бараном. Побачивши нарешиті Стрижаса.)* Єй-богу, в нього грип в голові.

Стрижак: *(Підходить ближче, сміється.)* Хі-ха-хо.

Бухгальтер: *(Сміється зі Стрижаса.)* Хо, ха, хі

Стрижак: Хе-ха-ху.

Бухгальтер: Ху, ха-хе...

(Чим раз дужче один з другого сміються. Зі сміху падають на підлогу і качаються по підлозі. Пересміявшись, Стрижак до Бухгальтера.)

Стрижак: Ну, що тепер.

Бухгальтер: *(сміючись)* Іменно, тепер. *(Знов сміються один з одного.)*

Стрижак: Так ви ж кажете, що я винен 10000 крб. Ай-яй-яй... Коли ж я встиг стільки набрати?

Бухгальтер: Не турбуйтеся – встигли.

Стрижак: *(Ніби страшно прибитий.)* Ну, що ж тепер?

Бухгальтер: 124 крб. З ваших ліквідаційних вирахуємо, решту *(подає йому рупора, наче букета)* 9876 крб. – вам.

Стрижак: *(Взявши рупора відповідає через нього.)* 9876 крб. Ай-яй-яй-яй.

Бухгальтер: Ай-яй-яй... Згідно з усіма правилами арифметики 9876, які пропонуються вам на підставі розпорядження голови Кустпрому, або внести негайно, або справа буде передана прокуратурі.

Стрижак: *(Удаючи рішучого.)* Давайте сюди розписки.

Бухгальтер: А гроші? Давайте сюди гроші.

Стрижак: Я вас хотів вивірить. Ви думаєте, 10000 для мене гроші? *(Накладає на нього рупор, наче дурацький ковпак, на голову.)* Ха-ха-ха. Давайте сюди розписки і одержуйте гроші.

Бухгальтер: Як? *(Страшено здивований.)*

Стрижак: А так. 10000 червінчиків *(витягує бумажник)*. Ось вони. Давай розписки. *(Бухгальтер, як громом побитий.)* Думаєте, що Стрижак збожеволів? *(Бере великого термометра ставить Стрижаківі під пахву, витягає з кишені бутафорний годинник, міряє температуру.)*

Бухгальтер: Нормальна. *(Те саме проробляє з собою. Міряє свій пульс. Помірявши.)* Нормальна. *(Зрезигновано.)* Будь ласка. *(Шука розписки в бумажнику.)* Ай. Ай. Ай. *(Розписок нема. В кінці витягує якусь бумажку.)* А, ось вони. *(Читає)* За зоврат 5 крб. Що таке. А-а-а... За розбрат з луком 5 крб. А-а-а-... *(шукає далі)*. Деж вони? А! Знайшов. 10 крб. Єй же на ізвозчіка 5 крб. Сам знаю, за що. Де ж розписки? *(Шукає. В бумажнику по кишеням. Розписок нема. Крутиться через усю сцену. Кричить.)* Караул! Обікрали!

Стрижак: А чорнильна душе, згідно з наказом, позаяк з

огляду, постільки поскільки-скоротили, мерзавці, сукинї сини, а де ж твої розписки?

Бухгальтер: Украви, витягли.

Стрижак: У Бупр. Шантажист. Лякаєш неіснуючими розписками. У Бупр закортіло. Сукін син, мерзавец. У Бупр.

Бухгальтер: Ой-ой. Не губить мене. *(Цілує йому руки.)*

Стрижак: У Бупр. *(Виривається від Бухгальтера, іде по сцені, за ним Бухгальтер. Стрижак дає Бухгальтеру цілувати свої руки. Раптом бере телефон. Дзвонить.)* Алло. Три ноля 57. Дайте мені міліцію. Що зайнято? Дайте губміліцію. Зайнято? Дайте прокуратуру.

Бухгальтер: *(Поспішно)* Зайнято, зайнято.

Стрижак: Пішов геть! Прокуратура, а моє поважання, товариш прокурор. Мною викрито велике зловживання. Прокрався зав, а найбільше Бухгальтер *(Бухгальтер наближається, підслуховуючи)*. Пішов вон, сукін син, мерзавец. *(До телефону.)* Пробачте, це я не до вас. Я до Бухгальтера. Що він робить? А ось він біля мене, подивіться на нього. *(Наставляє телефона. У телефон.)* Вишліть негайно наряд міліції, п'ять кулеметів і дві іщейки.

Бухгальтер: Ай-яй-яй....

Стрижак: *(в телефон, крутить ручку)* Зараз же негайно, арештувати. У Бупр, Бупр.

Бухгальтер: *(Мертвий з переляку, падає на землю)* А-а-а-а.....

(Стрижак збризгує його водою, піднімає його. Бухгальтер встає, сідає, опираючись на термометр. Стрижак дає йому пити воду. Бухгальтер випиває всю воду, струшує воду, яка розлилась по костюму, стогне, непомітно встає, витягнувши з-під себе термометра. Раптом погляд на термометр, придивляється, вираховує поділки, з переляку кричить – 38! Тікає.)

Музика. Вбігають танцюючи Ольга і Шершепка.

Стрижак: Ольга і Шершепка браво, браво. Ну як справи?

Шершепка: Будемо говорити просто. Розписки з однієї кішені потрапили до другої.

Стрижак: Ну й слава богу. Ех чорт, повезло. Хоч пізно, та повезло. Браво, браво, товаришко машиністко, я вам на радощах таких духів куплю, таку вечерю справлю, таку випивку. *(Музика, всі танцюють.)* Таку вечерю справлю в

“Ренесансі” з циганами.

Шершепка: “Ренесансі”? Але справи набирають іншого обороту. (*Стрижак, не розуміючи.*)

Стрижак: Хіба що?

Шершепка: Будемо говорити просто. Да. Розписка в мене. В кишені. Да.

Стрижак: Ну, да, да, да. Ну що?

Шершепка: Я і Ольця работалі.

Стрижак: (*занепокоєно*) Угм.

Олька: Та говори вже прямо.

Шершепка: Вот іменно, будем говорити прямо.

Стрижак: Швидче, швидче.

Олька: Одним словом, ми розписок не того...

Стрижак: (*зрозумівши*) Що?

Шершепка: Будемо говорити просто. Не вертаємо.

Стрижак: Ах, ви шантажисти. Та ви знаєте, та я вас завтра у Бупр.

Олька: І нічого не зробиш.

Стрижак: Не зроблю.

Олька: Не зробиш, бо разом з нами сам у Бупр сядеш.

Стрижак: Ах сволота ж. (*До Ольки.*) Щоб твоя нога завтра у Кустпромі не топталася.

Олька: Не турбуйся. Не буде на те часу, піду твої розписки пристраювать.

Шершепка: Будемо говорити просто. По розписках значить 10000 крб.

Стрижак: Ай!

Олька: Що таке?

Стрижак: Ну, 10000.

Шершепка: Так от, за 5000... (*Олька стримує його.*) Не. За 3333 монет ми ми повернемо 10000.

Стрижак: Але де я їх візьму?

Олька: Візьми аванса. (*Стрижак мовчить.*) Ну що ж, ходім, мон амі.

Шершепка: Лориган коті. Е, справді, що нам тут робити. Ходім.

Стрижак: А як же буде?

Олька: Ми чекаємо один день.

Шершепка: А потом поразговаріваєм. Соль си ля ми. (*Співають.*) Смело ми в бой пойдьом. (*Ідуть до виходу. Зустрічаються з Довгалем, що весь час ховався. Довгаль бере міцною рукою Шершепку за петельку і спокійно.*)

Довгаль: Нет, не пойдьом. Куди ти, Шершепка, поспішаєш.

Постій. Посидимо. *(Трясе за груди.)* Чайку поп'ємо, побалакаємо.

Олька: Довгий, пусти його.

Довгаль: А, й ви тут? Куди ж ви тікаєте? Посидьте, на піяніно побренькаєте. *(Міня тон.)* Ах ви, сволота, босва ви непригріта. З ким ви маєте діло, питаю вас, з ким? З Довгалем, Довгим чи з ким? *(Трусить Шершепку)*

Олька: Не давай.

Довгаль: *(бореться)* Оддаси.

Стрижак: *(ув'язується в борню)* Видеремо, як не даси. *(Зав'язується борня. Ольга виривається з рук Довгалья. Довгаль і Стрижак валять Шершепку, намагаючись видерти в нього з кишені папери.)*

Олька: Я буду кричати.

Довгаль: Кричи. В розиску тебе знають. Приймуть, як рідню.

Олька: *(кричить)* Не давай, Шершепка. Коліпси його. Так, так з-під низу. *(Стрижак і Довгаль зняли з Шершепки піджак і, випустивши його з-під рук, шукають у піджаку папери. Шершепка в той час швидким рухом витягає з бокової кишені штанів бумажника і кидає в бік Ольки.)*

Шершепка: Ольцю, лови. *(Олька ловить.)*

Олька: Ага, тепер ви нам заплатите всі 10000.

Музика. Короткий нахштіть.

Стрижак і Довгаль: *(падають з 3 Шершепкиним піджаком на підлогу один перед одним. Роззявили рота.)*

Олька і Шершепка: *(на заньому плані біля виходу)* “10000”

Дія III Показ 8-й

Журфікс на міщанському запічку

Антре балагурів. Пісенька про НЕП, яка має ув'язати інтермедію про міщанство з п'єсою „Шпана”. Завіса піднімається. Парк. Весь ілюмінований. Вечірка, маскарад. Танцюють звичайний міщанський па-де-зефір.

- Ах, не так швидко.
- Ах, яка спекота.
- Ах, дайте повітря.
- Ах, як швидко.

- Я умліваю від духоти.
- На перше травня всім дозволяється мліти.
- Ах, не так швидко. Ах, ах, музика повільно.
- Ах, музика. Ради першого травня, повільно, повільно. (*Пари проходжуються. Музика обривається.*)

Службовець Теже: Панове, пропоную флірт. Флірт революції. Останнє видання.

Дама маска 1-а: Це надзвичайна річ – флірт революції. Безумовно, всі згодяться на флірт.

Маска 3-я: Кохання й революція поєднані в цьому фліртові. Ось де сучасна розумна розвага.

- Так, так
- Да, да.
- Флірт революції.
- Просим, просим.

Російський поет: Мар Павна, вам стул.

Професор: Займайте місця.

- Давайте листівки, листівки.

Професор: А ви чого.

Академік України: Та я й постою. Извиніть, що я по-українському.

Дама: А ви сідайте. Господа, у всіх є листівки.

- Да-да, у всіх.

Поет: (*Коли всі усілись.*) Варшав'янка. Поет, поет на вас лица нет.

Дама: Пролетарій.

Службовець: Пролетарій.

Російський поет: Марсельсеза.

Товста дама: Ви красою своєю мене зачарували. Це ви серйозно, Віктор Давидович.

Теже: Флірт не жарти, це ясно.

Дама: В такому разі дозвольте – завод.

Панночка: Свобода.

Академік: Комуна. Так. Ох, комунарка, ти пленіла мене. Пробачте, але я не баядерка.

Дама 2-а: Ну, комунар.

Завмаг: Революція.

Дама 3-я: Ре-революція. Дякую. Прийди, прийди в мої об'яття, святим коханням зачаруй. Ах.

Російський поет: Мать пролетарка.

Дама 4-а: Дякую. Мать, мать пролетарка, поцілуй мене, потім я тебе, потім разом ми поцілуємся. – Комунізм,

соціалізм, імперіялізм, конструктивізм, трактор і т.д.

Професор: Нелепо лебятить братя в преферансік.
Преферансік.

Чоловіки: Преферанса, преферанса. *(Збираються довкола одного столу, грають в карти. Флірт стиха. Жіночий голос затягує романса.)*

– Ви мені шепотіли вночі у вікна,

Коли на небі плила луна.

Стрррасть любові занялась у мені.

Світ погас у нашім вікні.

Ми в обіймах злилися в одно,

Вітер гілкою вдарив в вікно,

Ах, любов затуманила груди,

Ах, любов, коли світить луна,

Ах, любов, ти чаруєш мене.

(Аплодісменти. Професор за преферансом.)

Професор: Та хіба не зрозуміло, панове, для кожної тверезої людини, що лівизна рано чи пізно мусить зникнути, а натомісць виникне розумне поправішання, що приведе нашу бідну Росію до Європи, до заходу, до цивілізації.

Теже: Ех, далеко нам ще до справжньої Європи.

Професор: Ох, далеко. Гляньте на Європу, там, де хоче ви зустрінете...

Теже: *(сміючись)* Першорядний кафе-шантан. Я за красу. За класичну красу.

Російський поет: Ах, які щасливі всі ті, що зараз за кордоном. Шаляпін, Мозжухін, Гайдаров, ах...

Актриса: Ах, коли б швидче за кордон, до мистецтва.

Теже: Скоро, скоро.

Актриса: *(співа)*

Наш паровоз вперьод летіт...

Європа – остановка!

Другого нет у нас путі....

В руках у нас... Михайло Семьонович.

(Грає музика, танок падеспань.)

Професор: Я за Європу, господа, за шантан. *(Танцюють.)*

Російський поет: *(під час танку)* Господа, ми свідетелі того, как всьо возвращается к прошлому, так за светлое прошлое, за красивое безопасное прошлое.

Всі: Ура, ура, ура. *(Танок обривається.)*

Хазяйка: Прошу до столу.

Академік: Господа. Панове, як кажуть українці і малороси, вип’ємо за старі часи.

Теже: То есть как фірми „Павел Буре” при імператорському дворі?

Академік: Ізвініть, я про часи, значить, время часи – вип’ємо.

Теже: Що ж, коли вип’ємо, тільки не за часи.

Бувший воєнний: Господа, вип’ємо за время „Павла Буре”. Здається, так буде більш зрозуміло по-українськи.

Дама: По-малоросійському.

Російський поет: Вип’ємо, господа, разве людина винна, що природа приготувала його по-малоросійськи.

Всі: Ура, ура, ура.

Українізований службовець: Ех, ти время, времячко. Времячко тяжьолоє. Сегодня цар, сегодня бог, а завтра раб, а завтра краб, а завтра рано чуть цветочек, людина будет человек.

– Що це з вами, Аполон Аркадьевич.

– Перепився чоловік.

Теже: Не перепився, а шелестівка, голосівка, шелестівка, завтра у нього іспит по-українському язика.

Російський поет: В прекрасний божественний акорд ворвался пошлий дисонанс.

Актриса: Ах, не на поминайте мені цього язика. В мене од нього все перевертається внутрі.

Дама 1-а: Ах, ведь это не мова, а каторга.

Дама 2-а: Ах, це безглуздя.

Теже: Мій Бухгалтер захворів од цього божевільного язика.

– Як же, як. Ну, ну.

Теже: Да помилуйте, как ви напишете по-українськи сальдо. Ну, спробуйте написать, у вас пальці задубіють.

Бувший воєнний: А що твориться в кіно. Даже там не можна відпочить.

– А що?

Воєнний: Теж українізоване.

– Ага.

Воєнний: Подумайте, Петр Великий – цар, руський цар, самодержець і вдруг говорить по-українськи.

Актриса: Да, да, а Мері Пікфорд, навіть змарніла бідняжка на екрані.

– Змарніла.

Актриса: Не така вже свіженька, як я її колись бачила. А од

чого б то. Українізована. Да.

Товста дама: А ви були в Шанцера на Меаліні? Ні. Ну, слава богу. А я була. Там її українізували. Написали на неї „Всесвітня...”, а от другого слова я не зрозуміла.

– Яке ж це слово?

– Скажіть же, ну, яке?

Товста дама: Всесвітня ... *(шепче на вухо одній, ця другій, всі сміються)*

Професор: Господа, а каково мені, викладавцю історії античної культури Віно. Як ви скажете по-українськи... Ну... Софокл філософ. Га. Зоховкл Хфілозохвл. Ух, ненависний язик.

Академік: Пробачте. Е-е-е... Я хотів поправити не хви...

Теже: *(на нього гостро подивився)*

Академік: Ну да. Так, так, так. Хви... Ох, і кручена мова, не то що в Шевченка.

Воснний: Да, откуда вони видерли цю хамську мову? До революції усі балакали по-людськи, а тепер...

Український службовець: По-чортячому можна, так, так...

Воснний: Іменно, іменно. Вот для примера: ну, як ви скажете по-українськи страхаса? Жахкаса, чорт би її взяв.

Теже: Да почему же это по-русски «эхо» так і будет ехо, а по-українськи вже луна?

– Да, да. А луна по-руськи буде місяць. А місяць по-руськи місяць.

– А год – рік.

– А неделя – тиждень.

– А тряпка – ганчірка.

– А нога – рука.

– А глаз – око.

– А зуб – зуб.

– А руб – руб.

– І почему?

Всі: Ох!

Дама 1-ша: Коли це все скінчиться?

Урядовець: Ах, коли минуть наші українські муки?

Теже: Господа. Ви хочете знать, коли це все скінчиться, давайте влаштуємо спиритичний сеанс і питаємо в духа, коли це все буде.

Український службовець *(кричить):* Господа...

– Т-с-с...

Хазяйка: Ви можете злякати духів.

Український службовець: Гаспада... Т-с-с-с...

Російський поет: Гадаю, що ви, професор, не одмовите взяти участь у сеансі. Ви ж людина вчена, а спіритизм – це не якісь там забобони.

Професор: Я з охотою, з охотою.

Хазяйка: Господа, приготуйтеся, тільки не лякайте духів. Прошу сідати.

Всі тихенько підходять до столу, мовчки сідають навколо нього. Троє балагурів заховались під столом.

Хазяйка: Так. Тепер візьміть руки і покладіть отак. Добре. Тільки ані звука. Хто промовить зайве слово, той зіпсує сеанс. Пам’ятайте про це. Тихше. Почали. Кличемо духа.

Український службовець: Дух, ти тут?

Дух: Тут.

Хтось: Ах.

Хазяйка: Хто хоче щось запитати?

Урядовець: Дозвольте.

Хазяйка: Прошу.

Урядовець: Скажи, любезний дух, коли скінчаться наші муки і настане кращий час?

Дух: Єй богу, не знаю.

Урядовець: А чий ти дух?

Дух: Циганський.

Урядовець: Дрянъ.

Актриса: Викличте дух Сари Бернар.

Поет: Дух Пушкіна.

Воєнний: Раніше – дух Наполеона.

Хазяйка: Тихше, не всі разом. Ви, здається, на черзі. Будь ласка.

Дама 3-тя: Я хочу викликати свою бабушку. Дух бабушки, ти тут?

Дух: Тут, дочко моя.

Дама 3-тя: Бабушка, скажи мені, куди ти поклала ключі від скрині, коли вмирала?

Дух: Як тобі не соромно, дочко, для такого пустяка трівожить мої кості.

Дама 3-тя: Здається, моя бабушка ніколи не вміла балакати по-українському.

Дух: І на тому світі, дочко, українізація єсть.

Дама 3-тя: На тому світі? Господи!

Хазяйка: Хто на черзі?

Академик: Викличте дух батька Тараса. Можна?

Дух Шевченка, ти тут?

Дух: Тут, брати мої, горе мені з вами.

Академик: Батько Тарасе, дорогий кобзарю, скажи синам своїм, що це робиться зараз на твоїй славній ненці України? Обтулюють її червоним павутинням, руйнують твої заповіти, і навіть хреста зняли з твоєї домовини, не муч же нас, промов до нас незлим, тихим словом.

Дух: О роде суетний, проклятий,
Коли ти видохнеш?

Академик: Свят, свят... Хіба це батько Тарас балакає?
Цариця небесна, заступись.

Хазяйка: Хто на черзі?

Теже: Шевченко не наш. Спитаємо краще Леніна.

Воєнний: Дух Леніна, ти тут?

Дух: Тут. Завжди тут.

Воєнний: Скажи нам, дорогий товариш дух, коли скінчаться українізація?

– Націоналізація?

– Підходний?

– Уравнітельний?

Воєнний: І настануть кращі часи?

Дух: Ніколи!

Стіл перекидається, балагури вискакують з під столу, сміються веселим реготом. Всі гості розсипались по всій сцені і з переляку присіли. Закам'яніли. Під веселу музику балагури жваво, бадьоро вимітають все це сміття зі сцени.

Показ 9-ий Кінець «Шпані». Амба.

На сцені темно. Два електричних фонарики шукають чогось по сцені, по залу, нарешті спинились на обличчі Довгалья. Світ. Якась жінка з хлопчиком, очевидно з сином, цікаво розглядають Довгалья. Митрофан забарабанив.

Довгаль: Що ви тут робите?

Жінка: Пустить Митрофана.

Довгаль: А що ви тут робите з своїм Митрофаном?

Жінка: В цю ж мить. Справа в тому, що це мій син.

Митрофан: Завжди готов.

Жінка: Ось бачите, він майже піонер.

Довгаль: Не плутайся, стара, не канітель.

Жінка: Я й кажу, як Борку Каца, так змалювали в газеті, а як Митрофана, то й ні?

Довгаль: Де змалювали?

Жінка: Та в газеті Кустпрому. В отій, що у вас на стіні.

Довгаль (*сміється, перекручується*): Так що ж я маю зробити?

Жінка: Вмістіть у вашій газеті портрет мого Митрофана, щоб в піонери, значить, прийняли.

Митрофан: Дядюшка, зніміть на портрета.

Довгаль: Шкуру б я з тебе зняв. Ха-ха-ха...

Жінка: Не шуткуйте, він форменний піонер.

Довгаль: Змалювать. (*Розкачується, переходить*). Тоже абоненти нашлись. Пошли вон.

Жінка: Ходім синочку.

Митрофан: Завжди готов. (*Ідуть вагаючись*).

Довгаль: Стій, ей ти, спідниця, а ну вертай сюди з своїм Митрофаном назад. Будемо сватами.

Жінка: А що там?

Довгаль: Діло в мене є до твого Митрофана.

Жінка: А бачите. (*Хватають стола*).

Довгаль: Скільки тобі років?

Жінка: На Петра 13-ий пішов.

Довгаль: Ого. Так ти вже кавалер. Вулиці в городі добре знаєш? Не заблудишся, коли тебе самого до художниці послать? Напишу тобі зараз записку до неї, щоб вона тебе змалювала. (*Довгаль перетягує стола, щоб вигідніше було писати*). А ти, мамаша, іди додому, ляжеш, одишеш, вареників навариш, поки Митрофан прийде.

Жінка: Серце, я й не знаю, яка я вам вдячна.

Довгаль: А як же. Іди з богом. (*Пише*).

Жінка: Хай вам бог помага. (*Передає Митрофану револьвера*). Тільки ж проси дядю, щоб тебе із рукою змалював та щоб не забув унизу написати, чий ти є такий (*при тому тасмничим рухом умовляється з ним. Довгаль перетягує стола на середину*).

Митрофан: Завжди готов. (*Довгаль пише листа*).

Довгаль: Чорт його зна. Давно писав. Перо зовсім не слухається. Ніяк ти його не повернеш. Ти його вправо, а воно тобі – вліво. Копирса, копирса. І це я, службовець Кустпрому. Елки зеленые. Треба швидше ушиватись, а то як накриють – амба.

Митрофан: Хіба ви, дядю, писати не вмісте?

Довгаль: Цить! Черепа провалю.

Митрофан: Я питав для цього, може б, я вам написав?

Довгаль: Ти? А ну, цікаво. Сідай – пиши. (*Митрофан сіда за стіл*).

Митрофан: Диктуйте, що писать.

Довгаль (*задумується*): Олько.

Митрофан: Олько.

Довгаль: Ні, ні, ти пиши сердито. (*Сердито кричить*) Олько!

Митрофан: Єсть.

Довгаль: Положим, ти теж пишеш, як мертвий дише.

Митрофан: Це, дяденька, перо не таке. Я люблю писать рондом. У тим я здорово пишу.

Довгаль: Шкрябай далі. Єслі ти, зараза...

Митрофан: Зараза. Це слово не пишеться.

Довгаль: А ти пиши. Заразо...

Митрофан: Е.

Довгаль: Шкрябай далі... не доставиш сьогодні розписок...

Митрофан: Розписок.

Довгаль: Будеш мати справу зі мною...

Митрофан (*одриваючись*): Вона піонерка?

Довгаль: Хто?

Митрофан: Та зараза ж ця, Олька.

Довгаль: Дурак ти. Вона художниця. Кажу ж, малювати тебе буде.

Митрофан: Ага. То ви до неї дядюшифром пишете, як Пінкертон писав до Бельса.

Довгаль: Ну, ша. Тепер вильотивай. Значить так. Тут ось зараз же за рогом буде Канатна вулиця, в 20 номері во дворі запитаєш Ольку Заклопотану.

Митрофан: Завжди готов.

Довгаль: Та не гавкай. Оддаси їй листа і скажеш, щоб зараз же йшла сюди.

Митрофан: Завжди готов.

Довгаль: Ну, катай. Коли швидко справишся, куплю тобі ще й пугача на придачу. (*Виходить*).

Митрофан: Та ну. Завжди готов.

Входять під музику службовці Кустпрому. Зараз же за ними входить Стрижак в супроводі міліції. Довгаль, нічого не розуміючи, шукає шляхів до втечі. У службовців велике здивування. Стрижак розпоряджається.

Стрижак: Занять всі виходи і входи. В кімнату впускать, але з кімнати не випускать нікого. Товариші співробітники, прошу не хвилюватись і спокійно виконувати свої службові

обов’язки. Стрижак сьогодні здає справи, він виходить із Кустпрому, але на прикінці так стукне дверима, що в деякого свічки засвітяться.

Поетеса: Товариш Стрижак, але для чого тут міліція?

Стрижак: Ха-ха-ха. А це для декорації.

Довгаль (*вилазить з-під столу. Тихо до Стрижака*): Ти що, Стрижений, невже мене продаєш?

Стрижак: Пшов вон, дурак, на місце. (*Голосно*) Товариш Довгаль, я наказав вам викликати сюди на ранок машиністку громадянку Ольку Заклопотану. Ви виконали мого наказу?

Довгаль: А як же. Допіру післав за нею. За кілька хвилин повинна бути. (*Пауза*). Значить ти мене не продаєш?

Стрижак: Довгий не канітель. (*До міліціонерів Шпани*). Товариш начальник наряду.

Один зі Шпани: Я.

Стрижак: Як тільки з’явиться машиністка Кустпрому громадянка Ольга Заклопотана, наказую вам затримати цю шантажістку.

Шпаніст: Слухаю.

Кустпромівці: Що, Заклопотана шантажістка?

– А ви ніби й не знали.

– А я вам казала, що з нею добром не скінчиться.

– Нічого ви мені не говорили.

– І пам’ть у вас куряча.

– Сама ви куриця.

Стрижак: Ну, й базар тут розвели. Ша!

Рахівник (*Труситься. Підійма руку, як учень*): Ппапазвольте ввийти.

Стрижак: Куди? Чого?

Рахівник: Не можу виразитись.

Стрижак: Сидіть і працюйте.

Рахівник: Дддуже треба.

Стрижак: Хе-хе. Нічого, почекайте. Зараз все скінчиться.

Рахівник (*зрезигновано*): Я теж так думаю, що зараз все скінчиться... Вже скінчилося...

Вліта Шершенка з Митрофаном.

Митрофан: Нема тієї художниці. Ось замісць неї художника привів. (*Підозріло оглядає «Шпану». Щось планує*).

Шершенка: Пропало!

Довгаль: Ну?

Стрижак: Кажі толком.

Шершенка: Не можу, плакали мої гроші.

Стрижак (*хана Шершенку за груди*): Кажі. Коли в тебе язик заплітається, ковтни його. Кажі, де Ольга?

Шершенка: Нема, забрала... із...слизла...

Довгаль: Як, з розписками?

Шершенка: Геть, як є. Чуть світ прокинувся, нема.

Стрижак (*трусить Шершенку за груди*): Ти брешеш.

Шершенка: З пазухи витягла, коли я спав... Прогоріло...

Довгаль: Твої гроші.

Шершенка: Ні, моїх не бува, з розписками Стрижаковими втікла. Пропала моя часть.

Довгаль: Значить – край. Тепер шиваємось, Стрижений.

Стрижак: Де вона зараз?

Шершенка: В бухгалтера. Друга дому. Ось записка. Зрадила мене, на другого проміняла.

Стрижак: Тільки без паніки. Треба подумати. Я не покину цього... Ми мусимо оплатити Ольці, да так...

Довгаль: Потім. Зараз пізно.

Шершенка: Вона може ділов наробить.

Стрижак: Заткнись. Вона прийде сюди разом із своїм бухгалтером. Я її заарештую тут.

Довгаль: А потім що будеш робить? Як знаєш, я іду.

Стрижак: Куду?

Довгаль: Хоч чортові в зуби, аби звідсіль. Ушиваємось, Стрижений, послухай мене, бо буде пізно.

Стрижак: Не буде. Слухай сюди. (*Насвистує Довгалеві свій план*). Зрозумів?

Довгаль (*відсвистує*): Ти, Стрижений.

Стрижак: Понятно?

Довгаль: Понятно то понятно, але я боюся. Кажі швидше, що треба робить.

Стрижак: Ех, ти, панікмахер.

Довгаль: Ні, Стрижений, не то. Не вірю я в твій план.

Стрижак: Ну, то й чорт з тобою. Слухай, бери криту машину, грошей не жалій, катай на вокзал, тільки щоб у два щоти був тут з квитками, а я вже сам порухуюсь з Олькою.

Довгаль: Ти хочеш і її з собою?

Стрижак: Ха-ха, не первина. Знаю, де двері і для чого вікна. Вильотувай, Довгаль.

Довгаль: Тільки не фасонь. Знай міру, а я духом понес. (*Довгаль виліта*).

Шершепка (*бочком приглядаючись і приціляючись підходить до шпані ста, що стоїть біля виходу, обережно й запобігливо*): А ви, братішки, тут по якому ділу?

Шпаніст: Не по ділу, а по службі.

Шершепка: А я наоборот – по делу. Тільки толку ніяк не доберуся. Все начальство занято ділами, піду, мабуть, трошки прогуляюся.

Шпаніст: Нільзя.

Шершепка: Почему?

Шпаніст: Потому нільзя.

Шершепка: Свободному громадянину нельзя? Да почему же?

Шпаніст: Що тут болтать зря причини. Нільзя і вся тут.

Шершепка: А Довгала так випустили? Ага. Як нільзя, так усіх нельзя, не не по знакомству.

Шпаніст: Обращайся к начальству.

Стрижак: Що тут за базар?

Шершепка: Не выпускає, товариш заведуючий.

Стрижак: І правильно. Не плутайся під ногами.

Шершепка (*ніби не зрозумів*): От бачите, каже не плутайся між ногами. А він – нільзя, нільзя. (Хоче йти).

Шпаніст (*кинув його назад*): Куди? Назад. Нельзя.

Шершепка: Слухай, чого ти кричиш? Що ти за рукава хапаєш? Какая фамільярность! (*Нагло*). І де я тебе бачив?

Шпаніст сміється.

Стрижак: Ха-ха-ха... Так ви старі знайомі.

Вбігають бухгалтер і Ольга.

Бухгалтер і Ольга: Ага... Ага...

Стрижак (*про себе*): Ага.

Бухгалтер: Ти що, думав чоловіка зарізати?

Ольга: Чоловіка зарізати?

Стрижак: Товариш бухгалтер, не тикайте, бо я з вами свиней не пас, а потім не кричіть, бо перешкоджаєте праці.

Ольга: Який тон, подумаєш...

Бухгалтер: Жулік, вор.

Ольга: Вор.

Стрижак: Що?

Бухгалтер: Злодюга. Розтратчик. Де мої розписки?

Ольга: Ага. Де розписки? (*Службовці заворушилися*).

Стрижак: Що ви кричите, наче вас хтось ріже. Ви хочете, щоб усі знали, що ваша “кохана” обікрала вас, забравши казбоні документи?

Олька: А ти докажеш?

Шершепка: Олька, ти віддаси мені мою часть?

Олька: Я вас не знаю. В чому річ? *(До бухгалтера)* Що мовчите? Він мене безчестить.

Бухгалтер: Я не знаю... Я зараз... *(Забувшись – до Ольки)*. Ти брешеш. *(Опам'ятавшись – до Стрижака)*. Нєт, тї брешеш. Я тобї не вірю, вона чесна жєнщина. *(До службовцїв)*. Слухайте, люди добрі, всі люди добрі, слухайте. Цей жулік розтратив 10.000 казюних грошей. Розписки були в мене, так він спанталичив Ольгу Устимівну, прохав, молив її, на колїнах лазив...

Стрижак: Ха-ха-ха...

Бухгалтер: А тепер смїється. Ха-ха-ха... А забув, як тодї плавав, і серце м'яке жїноче не витримало, Ольга Устимівна пригрїла гада на грудях своїх *(Олька плаче)*.

Стрижак: Доволї вигукувать.

Бухгалтер: Нї, не доволї. І вона, щоб спасти його, викрала в мене документи.

Службовцї: Вкрала... Докумети... Злодїйка...
Авантюристка... Ах-ах-ах...

Олька *(падає на колїна, з пафосом)*: Судїть мене, я винна.

Шешєпка: Олька, не ломайся, як свиня на мотузцї, я ж тебе знаю.

Олька: Пашол вон. Ух.

Бухгалтер: Бандит.

Стрижак: Ви скїнчили?

Бухгалтер: Не скїнчив.

Стрижак: Так кїнчайте.

Бухгалтер: Але чеснїсть верх взяла. Нєхай всі знають. Ця чесна жєнщина зрозумїла нарештї, який злочин вона учинила і сьогоднї розписки назад принесла. Не плачте, Ольго Устимівно, ви революцїї жєнщина, життя моє спасла...

Олька: Та що тут з ними возитись. Ось, до рєчї, мїліцїя, хай забере їх в район.

Бухгалтер: Да, да. В район. Товариш мїліцїя, арештуйте цих злодюг і розтратчикїв. *(До Стрижака)*. Цим разом ви вже викрутитесь. *(До мїліцїї)*. Арештуйте. *(Шпана стоїть на мїсцї)*. Кого ж ви там арештовуете? Арештуйте його, я вам приказую, я бухгалтер.

Стрижак: Молодой человек, ви скїнчили?

Бухгалтер: Тут я скїнчив.

Стрижак: Дозвольте тепер менї. Раз.

Шпаністи: Руки вверх. *(Всі в кімнаті підняли руки)*. Ложись. *(Всі лягають)*.

Стрижак: Ключі від каси.

Бухгальтер: Я... я забув їх дома.

Стрижак *(трусить револьвером під носом у бухгалтерера)*: А не забув ти, сукин син, як зветься система цього шпалера.

Бухгальтер *(перелякавшись, витягає з черевика ключи, передає Стрижакові)*: Ой, єсть, єсть.

Шершепка *(до бухгалтера)*: Ей ти, брехун. Де твоя совість?

Бухгальтер *(показує на Стрижака)*: Там у нього, я вже оддав.

Стрижак *(біля каси)*: Котрий тут ключ?

Бухгальтер: Отой, рядом з жовтеньким від уборної.

Стрижак: Почім же я знаю.

Бухгальтер: Нікелевий, блискучий, біленький.

Стрижак *(одмикає касу, опорожняє її, дає пачку грошей міліціонерові)*: На, тримай. Ну, ходім.

Шпаніст: Готово.

Стрижак: На вокзал. *(Лунає постріл. Бандити кидаються назад у другий вихід, другий постріл)*.

Жінка-детектив: Навіщо на вокзал, коли можна в БУПР?

Стрижак: А це що за цяця?

Жінка-детектив: А от яка. *(Скидає верхній одяг, являється мужчина-детектив)*. Руки вгору!

Банда тікає на задній план, в'їжають балагури і стріляють бічми.

Митрофан *(теж переодягається, являється другий детектив)*: Не спішіть дуже, бо ноги поламаєте. Ні з місця.

1-ий детектив: Ну, голубчики, новоспечена міліція, давно ми за вами полювали.

2-ий детектив: Що ж ти форми не дотримусш? Зверху – міліціонер, а зі споду – бандит. *(Балагури розтягли віршовку, на котрій нанизано ошейники, що виглядають як маленькі китайські тюрми)*. Гайда в кутузку.

1-ий детектив: Прошу, громадянине Стрижак. Зуміли ви, шановний замзав, замазати, та не зуміли зав'язати всіх ваших авантур. Заходьте, будь ласка. Почувайте себе як у Куспромі.

Стрижак: Не турбуйтеся. Я себе скрізь хорошо почуваю.

1-ий детектив *(до Шершепки, рухом вказуючи на петлю)*: Ви?

Шершепка: Я? З охотою. Як така жисть, то краще – в монастир. Піду трошки прогуляюся. *(Лізе в петлю)*.

Бухгальтер *(підходить до Стрижака)*: Поздоровляю.

Ви спите. Ви нічого не чуєте. Ваша голова – не ваша голова, а нальотчика. *(Підходить до другого детектива)*. Дякую вам, товариш піонер.

Олька *(підходить до першого детектива)*: Дякую і я.

2-ий детектив: За що?

Бухгальтер: За те, що ви мене вирвали з рук оцього Джека Потрошителя. *(Подає йому руку і нашттовхується на дуло револьвера)*. Ай.

2-ий детектив: Не поспішайте, бо і за вами черга.

1-ий детектив *(до Ольки)*: І за вами.

Бухгальтер: Туди. Кудда?

Олька: Та вони жартують.

2-ий детектив: Ні, не жартуєм. Вашого шлюбу з громадянином Шершепкою ми ніяк не можемо розв'язати, бо ніякого несходства ваших характерів між вами не вбачаємо. Будь ласка.

Олька: Ну що ж. Алле. *(Заходить в петлю)*.

Шершепка: Жена, поді сюда. У двох нам буде веселіше.

Бухгальтер: Шо таке, це геройська жєнщина. Жєнщина революції. Вчинила геройський вчинок з розписками. Я не погоджуюсь, протєстую, протєстую, протєстую.

1-ий детектив: Не турбуйтеь, ви будете охороняти святість вашої дами революції там, а не тут.

Бухгальтер: Ай, не займайте мене, бо я дуже злякавсь.

1-ий детектив: Заходьте, будь ласка.

Бухгальтер: А як мені треба в аптеку, купити олиум, ріцінікум касторкіум.

1-ий детектив: Раз.

Бухгальтер: Ну, я пішов *(одягає петлю)*.

Довгаль *(вбігає)*: Стрижений, машина чекає. Ось квитки. *(Стрижак зацитькує його. Довгаль побачив детектива, що тримає револьвера на поготові)*. Що ти мене на понт береш? *(Але, зрозумівши у чому річ, до Стрижака)*. Засипались, а ще й «Шпана» називається.

2-ий детектив: У вас квитки з плацкартом?

Довгаль: З плацкартом.

2-ий детектив: Ану, покажіть. *(Взяв карту)*. Спальне місце 8 і 9. *(Показує місце)*. Прошу.

Довгаль: Ех, не жисть, а жєстянка, піду я в БУПР, а там гляди, ще з мене люди вийдуть. Що ж ідемо.

1-ий і 2-ий детективи: Рушаймо.

Балагур: Увага. Парад “Шпани”. Готуйсь, маестро. Алле!
*Музика. Балагури і весь звіринець парадом проходять перед
глядачами. На фоні параду балагури дають танок на
скетінгу. Раптом обривають, спинившись в одному ряду
лицем до публіки.*

Всі: Шпані – амба.

Завіса

Кінець

Публікація Ірини Чужиної

*Текст друкується без скорочень,
правопис згідно з оригіналом*

*Комп’ютерний набір:
Ю. Могильний, І. Чужина*